ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 28 марта

ПЕРВЫЙ

05.45 Х/ф "Девять дней одного года" 06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Девять дней одного года 08.00 Играй, гармонь любимая! 08.45 Смешарики. Новые приключения 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 10.15 Смак 12+ 10.55 Иннокентий Смоктуновский. За гранью разума 12+ 12.10 Идеальный ремонт 13.10 Х/ф "Берегись автомобиля" 12+ 15.00 Голос. Дети 17.00 Кто хочет стать миллионером? 12+ 18.00 Вечерние новости 18.15 Угадай мелодию 12+ 19.00 Коллекция Первого канала 12+ 21.00 Время 21.20 Сегодня вечером 16+ 22.55 Что? Где? Когда? 00.00 Х/ф "Что-то в воздухе" 18+ 02.15 Х/ф "Привет семье!" 12+ 04.10 Наедине со всеми 16+ 05.00 Мужское / Женское 16+

РОССИЯ1

06.35 Сельское утро 07.05 Диалог 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.30, 14.30 Вести-Москва 08.20 Военная программа 08.50 Планета собак 09.25 Субботник 10.05 Иннокентий Смоктуновский. Проро-чество для гения 12+ 11.40 Х/ф "Зойкина любовь" 12+ 14.40 Субботний вечер 16.45 "Танцы со Звездами". Сезон - 2015 г. 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф "Последняя жертва Анны" 12+ 00.40 Х/ф "Мамина любовь" 12+ 02.40 Х/ф "Человек, который знал все" 12+ 05.45 Комната смеха

НВК САХА

07:00 - Чэгиэн буол! 6+ 07:15 - Тыа сирэ-олох төрдө 12+ 08:00 - Автографы Победы 6+ 08:30 - "Питер-лайф" 6+ 08:45 - Дойдум дьоно ("Ньурба" ТВ) 6+ 09:15 - В кадре-республика (ТВ "Хангалас") 6+ 09:30 - Охота и рыбалка в Якутии 16+ 10:00 - Күнчээн 0+ 10:30 - Чэгиэн 12+ 11:15 - Истиҥ илдьит 0+ 12:00 - Тарбаахаптыын астыахха 6+ 12:30 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:45 - В кадре-республика (ТВ "Хангалас") 6+ 13:00 - Продвижение 6+ 13:15 - Ыраах-чугас аймахтарбыт ("Бороҕон" ТВ) 6+ 13:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Сунтаар" ТВ) 6+ 18:00 - Күнчээҥҥэ эҕэрдэ 0+ 18:15 - Истиҥ илдьит 0+ 19:00 - Геван 6+ 19:30 - Саҥа сүүрээн 6+ 19:45 - Аал-луук мас 6+ 20:30 - Якутия. День за днем 12+ 21:15 - Сардаана 6+ 22:00 - Sakha-card 6+ 22:15 - "Сыдьаайа тур, Хотугу Сулуһум!"

ПЯТЫЙ

05.10 Мультфильмы 0+ 08.35 День ангела 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 09.55, 10.40, 11.20, 12.05, 12.55, 13.40, 14.25, 15.10, 15.55, 16.40 Т/с "След" 16+ 18.00, 19.00, 19.50, 20.45, 21.35, 22.30 Т/с "Черные кошки" 16+ 23.25 Х/ф "Белая стрела" 16+ 01.20 Х/ф "Маленький гигант большого секса" 16+ 03.55, 04.50, 05.45 Х/ф "Государственная граница" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Х/ф "Жестокий романс" 0+ 11.25 Большая семья. Роман Карцев 0+ 12.20 Д/с "Нефронтовые заметки" 0+ 12.50 Постановка "Иванов" 0+ 15.40 МХАТчики. Иннокентий Смоктуновский 0+ 16.05 Х/ф "Гамлет" 0+ 18.30 Те, с которыми я... 0+ 19.25 Романтика романса 0+ 20.20 Линия жизни 0+ 21.10 Х/ф "Чудо" 0+ 23.00 "Take 6" в Москве 0+ 00.05 Д/ф "Зог и небесные реки" 0+ 00.55 Клад Стеньки Разина 0+ 01.40 Д/ф "Бленхейм. Замок и парк герцогов Мальборо" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 00.15 М/с "Покойо" 0+ 06.00 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 07.00 Премьера! "Детская утренняя почта" 0+ 07.30, 08.30 М/с "Маленькие роботы" 0+ 08.00 Школа Аркадия Паровозова 0+ 09.30 Воображариум 0+ 09.55, 19.40 Союзмультфильм 0+ 10.55 НЕОвечеринка 0+ 11.25 Х/ф "Сказка о царе Салтане" 0+ 12.50 М/с "Клампики" 0+ 14.30 М/с "Непоседа зу" 0+ 17.00 М/с "Всё о рози" 0+ 18.05 М/ф "Шурши лапками" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.15 Премьера! "Идём в кино. Проданный смех" 0+ 23.50 Навигатор. Апгрейд 12+ 01.10 М/с "Сорванцы" 0+

Воскресенье, 29 марта

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Формула любви" 08.10 Служу Отчизне! 08.45 Смешарики. ПИН-код 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 11.25 Фазенда 12.15 На 10 лет моложе 16+ 13.00 Теория заговора 16+ 14.10 Коллекция Первого канала 17.45 Вечерние новости 18.00 Точь-в-точь 16+ 21.00 Воскресное "Время" 22.30 "Клуб Веселых и Находчивых". Высшая лига 16+ 00.40 Х/ф "27 свадеб" 16+ 02.40 Х/ф "Крутой чувак" 16+ 04.25 Контрольная закупка 12+

РОССИЯ1

07.25 Х/ф "Молодые" 09.20 Вся Россия 09.30 Сам себе режиссер 10.20 Смехопанорама 10.50 Утренняя почта 11.30 "Сто к одному". Телеигра 12.20, 16.20 Вести-Москва 13.00, 16.00 Вести 13.10, 04.35 Россия. Гений места 14.10, 16.30 Смеяться разрешается 17.00 Один в один 12+ 20.00 Х/ф "Танго мотылька" 12+ 22.00 Вести недели 00.00 Воскресный вечер 12+ 02.35 Х/ф "Дочь баяниста" 12+

НВК САХА

07:00 - Чэгиэн буол! 6+ 07:15 - Санаалар 12+ 08:00 - Тыыннаахтар умнубат сыллара 6+ 08:30 - "В фокусе" (ТВ "Алдан") 6+ 08:45 - Дойдум дьоно ("Таатта" ТВ) 6+ 09:00 - Аал-луук мас 6+ 09:30 - Прогресс 6+ 10:00 - Күнчээн 0+ 10:30 - Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:15 - Истиҥ илдьит 0+ 11:45 - Sakha-card 6+ 12:00 - "Питер-лайф" 6+ 12:15 - Аал-луук мас 6+ 12:30 - ТОК 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:15 - ТВ-Спорт Национальное многоборье на призы И.Белолюбского 6+ 15:15 - Сэргэлээххэ сэһэргэһиэх 6+ 16:00 - Дойдум дьоно ("Ньурба" ТВ) 6+ 16:30 - Көрдүм ини, иһиттим ини 6+ 17:00 - "Күн оҕолоро" 18:00 - Истиҥ илдьит 0+ 18:30 - Геван 6+ 19:00 - Байанай 16+ 19:30 - ТОК 6+ 20:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 21:45 - Кинозавод 6+ 22:15 - Кэскил 3

ПЯТЫЙ

07.45, 04.00 Х/ф "Государственная граница" 12+ 08.45 Мультфильмы 0+ 11.00 Сейчас 11.10 Истории из будущего 0+ 12.00, 12.45, 13.30, 14.15, 15.00, 15.50, 16.30, 17.15 Т/с "След" 16+ 18.00 Место происшествия. О главном 19.00 Главное 12+ 20.30, 21.25, 22.20, 23.10, 00.05, 01.00 Т/с "Черные кошки" 16+ 01.55 Х/ф "Свои" 16+

КУЛЬТУРА

07.30 Евроньюс 0+ 11.00 Обыкновенный концерт 0+ 11.35 Х/ф "... в стиле jazz" 0+ 13.10 Легенды мирового кино 0+ 13.35 Россия, любовь моя! 0+ 14.05 Юбилей Людмилы Лядовой 0+ 14.40 Д/ф "Зог и небесные реки" 0+ 15.35 "Пешком..." Москва живописная 0+ 16.05 Русский балет 0+ 18.10, 02.55 След Одигитрии 0+ 19.00 Контекст 0+ 19.40 Война на всех одна 0+ 19.55 Х/ф "Судьба человека" 0+ 21.40 Д/ф "Станислав Говорухин. Монологи кинорежиссера" 0+ 22.30 Х/ф "Weekend (Уикэнд)" 0+ 00.05 Опера "Черевички" 0+ 02.35 М/ф "Про раков", "Ветер вдоль берега" 0+ 03.40 Д/ф "Наскальные рисунки в долине Твифелфонтейн. Зашифрованное послание из камня" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 23.15 М/с "Пожарный Сэм" 0+ 05.05, 23.55 М/с "Черепашка Лулу" 0+ 06.00 Всё, что вы хотели знать, но боялись спросить 0+ 06.25, 07.30 М/с "Белка и стрелка. Озорная семейка" 0+ 07.00 Премьера! "Детская песня года" 0+ 08.15 М/с "Клампики" 0+ 09.50, 19.40 Союзмультфильм 0+ 10.55 Премьера! "Секреты маленького шефа" 0+ 11.25 М/ф "Лесной патруль" 0+ 12.35 М/с "Маленькие роботы" 0+ 14.10 М/с "Сорванцы" 0+ 17.00 Мультмарафон 0+ 19.05 М/с "Маша и медведь" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.10 Мода из комода 12+ 21.40 Т/с "Семейка из Баррен-Баррена" 0+ 00.50 М/с "Непоседа Зу" 0+ 02.35 Х/ф "Сказка о царе Салтане" 0+

Биллэрии

Эбии үлэни үлэлиэн баҕалаахтарга "Саха сирэ" уонна "Якутия" хаһыаттарга сурутуунан дьарыктанар агеннары көрдүүбүт. Хас биирдии подписчигы 6 ыйга суруттардаххына - 150 солк. хамнастанар. Үлэ кэмэ тутулуга суох, хаһан баҕарар дьоҥҥо дьиэлэригэр сылдьан сурутуу оҥоруоххутун сөп.

Бу үлэ туһунан сиһилии билиэххитин баҕарар буоллаххытына "Сахамедиа" сурутуу салаатын үлэһититтэн Гуляев Дьулустаантан билсиэххитин сөп. Тел. 8-924-664-68-16 (звонок, ватсап).

— Реклама —

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.**

4-хкомн. б/у кв.-ра, 70 кв.м., с большой лоджией, гараж, баня. За 2 млн. 8 тыс.руб. (торг), по желанию мебель. **8-914-104-70-09.**

Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. **8-968-154-81-42.**

1-комнатную б/у квартиру в Амакинке, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д/сад, магазины, хорошие соседи. **8-914-231-84-65.**

Очень хорошая 2-комнатная б/у квартира в каменном доме, 58 кв.м., не требующая ремонта, солнечная сторона, 3 этаж, стеклопакеты, входная металлическая дверь в кв.Энергетик №75. Стоимость квартиры 2 млн. 800 тыс. руб. + полностью укомплектована красивой, качественной мебелью, бытовой техникой и всем остальным для проживания + рубленая баня, кладовка, большой огород и две теплицы. Стоимость всего этого 600 тыс. руб. Реальному покупателю торг. **8-914-286-36-63.**

Грузовик-двухкабинник TOYOTA HIACE 1995 Г.В., дизель, полный привод, г/п 1650 кг., пробег 148 тыс. км., 2 отопителя, в хорошем состоянии, цена 550 тыс. руб. **8-914-269-70-40.**

Дьахтар дубленка-курткатын, разм. 46-48, 25 тыһ. солк. **8-914-230-64-02.**

А/м Сузуки Эскудо 1998 г.в., 3-й хозяин, цвет серый, ходовка в ИТС, косяки по косметике, цена 350 тыс. руб., торг на месте. **8-914-100-05-35, 8-924-171-88-33.**

Месячные кролики. **8-914-102-59-77.**

Участок в местности Лэппириэн с.Антоновка, свидетельство о праве имеется, можно через мат. капитал. **8-967-910-75-59.**

А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.**

А/м УАЗ-фургон 2007 г.в., в хорошем состоянии, музыка, багажник, двойные стекла по кругу, карбюратор, шторы, цена 200 тыс. руб., обмен не предлагать. **Тел. 4-36-54, 8-961-869-91-16.**

Услуги

Услуги а/м ЗИЛ-131 (самосвал). **Тел. 2-21-02, 8-914-230-83-95.**

Эҕэрдэлиибит!

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эҥэбит, хос эҥэбит, табаарыспыт, Күөх Ньурба олохтоохо ***ОСИПОВ Роман Михайлович*** *75 сааһын туолар бэлиэ күнүнэн эйэҕэс-эриэккэс эҕэрдэбитин тиэрдэбит. Күндү киһибитигэр бачча сыллар тухары биһиги туспутугар ахсаабат кыһамньын, кыратык да уоста түспэт сыраҥ иһин күн аайы этиллибэт бастыҥ-мааны махталбытын тиэрдэбит.*

Өрүү чэгиэн-чэбдик буол, ыалдьыма-сүтүмэ, мөлтүүр-ахсыыр диэни билимэ. Оҕолоргор, сиэннэргэр тулхадыйбат тулааһын, силлибэт силис, эргийэр киин, орто дойду очурун-моһолун халтарытар халыҥ хахха, суон дурда буолан үөрдэ-көтүтэ тур.

Ньурбаттан кэргэниҥ, эдьиийиҥ, оҕолоруҥ, кийиитиҥ, сиэннэриҥ уонна хос сиэннэриҥ.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эҥэбит
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытын туһунан чугас аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, кыргыттара, сиэнэ.

Күндүтүк саныыр күтүөппүт
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
күн сириттэн ыарахан ыарыыттан туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Васильевтар.

Бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр Николаева Валентина Николаевнаҕа, кини кыргыттарыгар Юлияҕа, Мотяҕа, сиэнигэр, күтүөтүгэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эҥэтэ
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
соһуччу ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ветуправление, лаборатория кэлэктиибэ.

Ыалбыт Валентина таптыыр кэргэнэ, Юляҕа, Мотяҕа аҕалара, Виолеттаҕа эҥэтэ
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
соһуччу ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн чугас аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Андреевтар, Кириллиттэр.

Күтүөппүт
НИКОЛАЕВ Виктор Иванович
уһун ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын кэргэнигэр, балтыбытыгар, эдьиийбитигэр, кыргыттарыгар, сиэнигэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Васильевтар, Михайловтар.

Оскуолабытыгар өр сылларга учууталынан үлэлээбит кэллиэгэбит
НИКОЛАЕВ Владимир Ильич
эмискэ олохтон туораабытынан бары чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ.

Өр сылларга оскуолабытыгар үтүө суобастаахтык үлэлээбит
КОНОНОВ Анатолий Петрович
эмискэ ыалдьан күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ.

Күндү убайбыт, Антоновка олохтоохо
КОНОНОВ Анатолий Петрович
соһуччу күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, ийэтигэр, балтыларыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын үллэстэбит.
Рожиннар, Алексеевтар, Нестеровтар.

Бииргэ үлэлии сылдьыбыт убаастыыр табаарыспыт
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
эдэр саһыгар олохтон соһуччу хомолтолоохтук барбытынан кэргэнигэр, ийэтигэр, эдьиийигэр, убайыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурбатааҕы ОВО кэлэктиибэ.

Бииргэ үлэлиир дьүөгэбитигэр Иннокентьева Екатерина Руслановнаҕа, оҕолоругар, тапталлаах кэргэнэ, аҕалара
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
соһумардык олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит
"Родничок" детсад кэлэктиибэ уонна профкома.

Ыалбытыгар Иннокентьева Клавдия Сергеевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах уола, бырааттара, убайдара, таайдара, Катяҕа кэргэнэ
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
эдэр саһыгар соһуччу хомолтолоохтук олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурбаттан, Дьокуускайтан Алексеевтар.

Күндү сиэним, бырааппыт, убайбыт
ИННОКЕНТЬЕВ Сергей Петрович
соһуччу олохтон туораабытынан ийэтигэр, кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Эбэтэ, эдьиийэ, Афанасьевтар.

— Кэриэстэбил —

Биһиги сүрэхпитигэр үйэлэргэ хаалыаҕа

Биһиги дьиэ кэргэн баар-суох Күндү киһибит, тапталлаах кэргэним, күн-күбэй ийэбит, эйэҕэс эбэбит, хос эбэ, Герой-ийэ, доруобуйа харыстабылын, үлэ бэтэрээнэ **АПРОСИМОВА Валентина Николаевна** ыараханнык ыалдьан сирдээҕи олохтон барбыта бу дьыл кулун тутар 20 күнүгэр 40 хонугун туолла.

Ийэбит 1945 сыллаахха бэс ыйын 17 күнүгэр Мария Александровна уонна Николай Пан-Си-Ха дьиэ кэргэнигэр үһүс оҕонон күн сирин көрбүтэ, оҕо сааһа кэрэ айылҕалаах төрөөбүт дойдутугар Ньурбаҕа аастыта.

1967 сыллаахха аҕабытын Апросимов Сергей Егоровиһы көрсөн, бэйэ-бэйэлэрин сөбүлэһэн ыал буолбуттара, 11 оҕоломмуттара. Бэйэ-бэйэлэрин өйдөһөр, ситэрсэнтолорсон биэрэр сүрдээх кыһамныылаах, бэрэниилээх, элбэх оҕолоох улахан ыал ийэлээтэр ийэтэ этэ. Иллээх, эйэлээх дьиэ кэргэҥҥэ оҕо сааспыт дьоллоохтук аастыта хаһан баҕарар, ханна да, хомойбут да кэммитигэр санаабытын көнньүөрдэр, сүрэхпитин сымнатар.

Ийэбит ыраас дууһалаах, сайаҕас санаалаах киһи этэ. Ол да сиэринэн, олоҕун устата үлэни өрө тутан 1967 сылтан Доруобуйа харыстабылыгар өр сылларга үлэлээн, кэлэктиип ытыктабылын ылбыта. Бииргэ үлэлиир дьонун олус истиҥник саныыра, кинилэр тустарынан сүргэтэ көтөҕүллэн туран кэпсиирэ. 1999 сыллаахха "Доруобуйа харыстабылын бэтэрээн үлэһитэ" бэлиэни ылбытыгар уйадыйа үөрбүтэ.

Кэргэним, ийэбит, эбэбит сырдык мөссүөнэ, эйэҕэс мичээрэ, олоххо дьулуура, сылаас таптала, биһиги туспутугар кыһамныыта сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр-санаабытыгар үйэлэргэ хаалыаҕа. Күн-күбэй ийэбит биһиги туспутугар бары үтүөтүгэр сүгүрүйэн махтанабыт, олорон ааспыт олоҕо биһиэхэ үтүө холобур буолуоҕа. Олохпут тухары иһирэхтик, сылаастык өйдүү-саныы сылдьыахпыт, ахтыахпыт.

Күндү киһибитин олоҕун тиһэх суолугар атаарар хомолтолоох, кутурҕаннаах күммүтүгэр өй-санаа, күүс-көмө, сүбэ-ама, өйөбүл-тирэх буолбут, санаабытын бөҕөргөппүт өр сылларга бииргэ үлэлээбит, ийэбит үлэтин үрдүктүк сыаналаабыт кэлэктиибин дьонугар, табаарыстарыгар Михайлов Владимир Семеновичка, кэнники реанимация отделениетыгар сытарыгар ыарыытын ыарыыласпыт бырааастарыгар Сидорова Ирина Владимировнаҕа, Емельянов Альберт Афанасьевичка, сиэстэрэлэргэ, санитаркаларга, аймах-билэ дьоммутугар, бииргэ үлэлиир табаарыстарбытыгар, үөлэннээхтэрбитигэр барҕа махталбытын тиэрдэбит. Эһиэхэ барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, үрдүк ситиһиилэри, уһун олоҕу баҕарабыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөттэрэ, кийиитэрэ, сиэннэрэ, хос сиэнэ.

Махтанабыт

Күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит **ВАСИЛЬЕВА Мария Никифоровна** ыалдьан күн сириттэн барбыта кулун тутар 19 күнүгэр 40 хонуга туолла.

Ийэбитин бүтэһик суолугар атаарарга күүс-көмө, сүбэ-ама биэрбит аймахтарбытыгар, табаарыстарбытыгар, дьүөгэлэрбитигэр, үлэлиир тэрилтэбитигэр Ньурбатааҕы РЭС уонна "Коммунтеплосбыт" кэлэктиипэтэригэр, "Удача" уонна "Антоновка" такси сулууспатын үлэһиттэригэр барҕа махталбытын тиэрдэбит.

Баҕарабыт аламаҕай санаалаах дьоннорбутугар үлэҕит ситиһиилээх буоларыгар, кытаанах доруобуйаны.

Оҕолоро, кийиитэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Кылаабынай редактор солб. Семенова Н.Г.

НЬУРБА

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Тэрийэн таһаараччы: Саха Республикатын "Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара" Автономнай тэрилтэ

Редакция, тэрийэн таһаараччы, типография аадырыһа: Ньурба к. Ленин уул., 37. Хаһыат сэрэдэҕэ, субуотаҕа тахсар.

Телефоннара:

Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отдела - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: 54880
Тираж 1670.
Сыаната - 20 солк.
Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига 16 ч.
Бэрилиннэ 16 ч.
20.03.2015 с.

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

12+

2015 сыл
Кулун тутар
21 күнэ
Субуота
22 №
(11359)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы министиэристибэтин күннэрэ –

Таһаарыылаах үлэ барарыгар үлэлэһиэҕиҥ

Кулун тутар ый 17-21 күннэригэр СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы министиэристибэтин күннэригэр Ньурба улууһугар араас таһымнаах тэрээһиннэр буола тураллар.

Культуура күнүн аһыы Олоҥхо духуобунай киинигэр "Үрүлүй, Үрүҥ илгэ!" кымыс иһиитин сиэринэн-туомунан саҕаланна. Салгыы быыстапка павильонугар СӨ искусствотын үтүөлээх деятелэ Иннокентьев Николай Николаевич анал быыстапкатын сүрэхтэниитэ буолла. Быыстапка үөрүүлээх аһыллыытыгар улуус дьаһалтатын баһылыга Попов Б.Н., СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы миниистирэ Тихонов В.И., САССР искусствотын үтүөлээх деятелэ, Дьокуускайдааҕы художественнай училище директора Гаврильев К.П., национальнай түмэл быыстапкалыыр саалатын сэбиэдиссэйэ Заровняева В.И., улуустааҕы культуура управлениетын салайааччыта Степанова Л.Р. тыл эттилэр.

Дьүһүннүүр худуоһунньук Иннокентьев Н.Н.: "Дойдубар кэлиэхпин баҕарбытым ыраатта. Төрөөбүт дойдубар аан бастаан быыстапкаҕа үлэлэрбин аҕаллым", - диэн киирии тылыгар эттэ. Салгыы аҕалбыт үлэлэрин кэлбит дьоҥҥо, ыалдьыттарга билиһиннэрдэ. Манна төрөөбүт дойдутун Маалыкайын, Саха сирин кэрэ айылҕатын дьүһүйбүт хартыыналара, саха дьонун мэтириэттэрэ, 3 мөл. 840 тыһыынча экземплярынан тахсыбыт "Огонёк" сурунаалга киирбит уруһуйа, норуоттар икки ардыларынааҕы быыстапкаларга биһирэммит үлэлэрэ бааллар. Хаһыат аҕааччыларыгар Николай Николаевич бэйэтин туһунан маннытыгы эттэ: "Оҕо саахым Маалыкай Чучукааныгар ааспыта. 1961 сыллаахха Маалыкай оскуолатын 8-с кылааһын бүтэрэн, худуоһунньуктар училищелэригэр үөрэнэ киирбитим. 1966 с. училищены туйгун сыананан бүтэрбитим иһин, Ленинградка И.Е. Репин аатынан худуоһунньуктар Академияларын институтугар салгыы үөрэттэрэ ыыппыттара. Хойутаан тиийбит буолан, бастакы сылбар үөрэххэ кыайан киирбэтэҕим. Биир сыл Убайаан оскуолатыгар учууталлаабытым, Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар оҕолору самбоҕа дьарыктаабытым. Нөҥүө сылыгар Ленинградка баҕарар идэбэр үөрэххэ киирбитим. Үөрэхпин бүтэриэхпиттэн Дьокуускайдааҕы художественнай училищеҕа күн бүгүҥҥэ диэри үлэлиибин.

Төрөөбүт дойдубар быыстапка тэрийэрбэр мин бастакы выпускнигым, художественнай училище директора Кирилл Петрович тылыгар киллэрэн, үлэлэрбин билиһиннэрэ, көрдөрө аҕаллым. Анал быыстапкабар кэлбит дьоҥҥо махталбын биллэрэбин. Кирилл Петровичтыын Ньурбатааҕы Искусство оскуолатыгар, төрөөбүт дойдубар Маалыкайга көрсүһүү, маастар-кылаас ыытан, сүбэ-соргу биэриэхпит".

Салгыы ыҥырыылаах ыалдьыттар СӨ Национальнай уусуран музейын "Олоҥхо көмүс утахтара" ойуулуур-дьүһүннүүр быыстапканы көрдүлэр, санаа атастастылар.

Киэһэ "Кыталык" культуура дыбарыаһыгар СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы министиэристибэтин күннэрин үөрүүлээх аһыллыытыгар Ньурба улууһун баһылыга Попов Б.Н., СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы миниистирэ Тихонов В.И., Дьокуускайдааҕы П.П.Романов аатынан художественнай училище директора Гаврильев К.П., Д.К.Сивцев-Суорун Омоллоон аатынан опера уонна балет судаарыстыбаннай театрын директора Сюльскай С.А., СӨ искусствотын үтүөлээх деятелэ, худуоһунньук Иннокентьев Н.Н., СӨ суруйааччыларын Союһун чилиэнэ Васильев А.В., СӨ суруйааччыларын Союһун чилиэнэ Осипов И.И.-Уйбаан Ойуур, норуоттар икки ардыларынааҕы суруйааччылар түмсүүлэрин чилиэнэ Томская Г.Е., СӨ культууратын профсоюһун бэрэссэдээтэлэ, СӨ үтүөлээх үлэһитэ Николаев Д.И. кыттыыны ыллылар.

СӨ культууратын уонна духуобунай сайдыы миниистирэ Тихонов В.И. эҕэрдэ тыл этэригэр өрөспүүбүлүкэҕэ бастакы культуура министиэристибэтин күннэринэн саалаҕа мустубут дьону эҕэрдэлээтэ. Духуобунас араас хайыс-хатын хабан, культуура күннэрин киэҥ далааһыннаахтык ыытыыга ыҥырда. Культуура уонна духуобунай сайдыы көһө сылдьар коллегиятыгар СӨ культуурата 2030 сылга диэри сайдар стратегиятын, оҕо музыкальнай оскуолалара 2020 сылга диэри концепциялара бигэргэнэригэр тохтоото. Ньурба театра үбүлүөйдээх 50 сылын чэрчитинэн театр дьиэтин тутуутун, народнай театры өрөспүүбүлүкэ статуһугар тиийэ үрдэтиигэ боппуруос быыһыытынан көрүллүөхтээҕин эттэ. Түмүккэ бары бииргэ түмсэн бииргэ үлэлиир инники кэскилбитин түстүүр курдук үчүгэй таһаарыылаах үлэ барарыгар үлэлэһиэҕиҥ, доруобай туруктаах буолуоҕуҥ диэн, баҕа санаатын тиэртэ.

СӨ суруйааччыларын Союһун чилиэнэ Осипов И.И.-Уйбаан Ойуур суруйааччылар Сойуустарын, "Чолбон" сурунаал коллективын аатыттан культуура күннэринэн, Литература сылынан эҕэрдэлээтэ.

Культуура министиэристибэтин күннэригэр анаан Ньурбатааҕы "Сир симэхтэрэ" образцовай үҥкүү ансамбла, СӨ биллиилээх опернай ырыаһыт Дьячковская А.В., Касаткин В.В., Г.М.Кривошапко аатынан СӨ Государственнай филармонията, Үрдүкү музыкальнай оскуола студеннара кыттыылаах кэнсиэр буолла.

Антонина СЕМЕНОВА.

– Кылгастык –

Арассыыйа уонна Крым холбоһууларыгар аналлаах

Кулун тутар 16-18 к.к. Дьокуускай к. уонна улуустарга Арассыыйа уонна Крым холбоһууларыгар аналлаах тэрээһиннэр буолан аастылар. "Крым, Севастополь, добро пожаловать домой!" диэн оҕо уруһуйун акция, үөрэх тэрилтэлэригэр "Мы вместе" кылаас чаастара, лекциялар, Ем. Ярославскай аат. Саха судаарыстыбаннай музейыгар Крым Өрөспүүбүлүкэтигэр анаммыт быыстапка, СӨ Национальнай библиотекатыгар, көрбөттөр библиотекаларыгар кинигэ быыстапкалара, ааҕааччылары кытары көрсүһүүлэр, А.Е. Кулаковскай аат. норуоттар доҕордоһууларын дьиэтин Национальнай гостинайыгар Арассыыйа уонна Крым холбоһууларын тиэмэтигэр уруок ыытылыннылар.

Кыайыы болуоссатыгар, Геройкуорат Севастополь мемориальнай билиитэтигэр сибэккилэри ууруу өрөгөйдөөх церемония буолла. Дьокуускай к. болуоссаттарыгар, Севастопольскай уулуссатыгар "Георгиевская ленточка", ыччат акциялара, куорат уонча уулуссатын хабан ыытыллыбыт автопробег элбэх кыттааччылаах бардылар.

Ленин болуоссатыгар киэһэ 5 ч. бу историческай событиеҕа анаммыт үөрүүлээх миитин, Бырабыыталыстыба иккис Дьиэтин саалатыгар ыччаты уонна "i-Golova" интеллектуальнай эйгэ чэрчитинэн уопсастыбаннай тэрилтэлэр бэрэстэбиитэллэрин кытары көрсүһүү сэргэхтик аастылар.

Кулун тутар18-20 к.к. Сунтаар, Ньурба, Үөһээ-Бүлүү уонна Бүлүү үөрэнээччилэрин "Вечная память героям" региональнай научнай-практическай конференцияны "Знание" уопсастыба ССО тэрийдэ.

Арассыыйа уонна Крым холбоһууларыгар анаммыт тэрээһиннэр элбэх дьону түмэн тэрээһиннээхтик бардылар.

Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун Күнэ

СӨ предпринимательство Сылын чэрчитинэн кулун тутар 24 к. Маарга нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун Күнэ ыытыллыаҕа. Программаҕа кондитерскай уонна кулинарнай оҥоһуктар "Сааскы фантазия" атыы-быыстапкалара, Марха куустатын - Үөдэй, Хаҥалас, Таркаайы, Акана, Хорула уонна Дьаархан нэһилиэктэрин хамаандаларын икки ардыларыгар "Көрдөөх стартар", "Сфера моей деятельности - глазами фотообъектива" фотокуонкурус бааллар.

"Весна-2015" профилактикалыыр операция

Ньурба улууһун баһылыга Б.Н. Попов бу дьыл кулун тутар 17 к. 343 №-дээх дьаһалынан кулун тутар 16 - ыам ыйын 31 к. улуус территориятыгар "Весна-2015" комплекснай-профилактическай операция ыытыллар. Бу тэрээһин бэрээдэги кэһии социальнай профилактикатыгар, уопсастыбаннай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ, олохтоох толорор былаас органнарын оруолларын уонна эппиэтинэстэрин үрдэтиигэ туһуланар.

"Весна-2015" операцияны ыытар штаб састааба бигэргэннэ. Кини үлэтин улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солб. С.Б. Дондокова салайыаҕа.

Профилактикалыыр операция түмүктэрэ бэс ыйын 4 к. сокуоннай саастарын туола илик оҕолор дьыалаларыгар уонна кинилэр бырааптарын көмүскээһиҥҥэ хамыыһыйа кэҥэтиллибит мунньаҕар анаалыстаныахтара.

Бэлэмнээтэ Раиса НИКИФОРОВА.

– Спорт –

Ситиһиилээхтик кытыннылар

Кулун тутар 12-15 кк. Хаҥалас улууһун Улахан Аан нэһилиэгэр СӨ үтүөлээх бырааһа, бокса бэтэрээнэ Иван Трофимов кэриэһигэр "Бөртө-ринг" диэн өрөспүүбүлүкэтээҕи уочараттаах турнир буолла. Бу күрэхтэһии 1998 сылтан тэриллэр, быйыл 14-с төгүлүн ыытылынна. Саха сирин 10-тан тахса улуустарыттан, ол иһигэр Илин эҥэр улуустара бары бааллар, итиэннэ Өлүөхүмэттэн, Өймөкөөнтөн тиийэ кэлэн, 187 эдэр боксер кытынна. Сааһынан 3 бөлөххө күрэхтэстилэр.

Ньурбатааҕы ДЮСШ Күндээдэҕэ филиалын тренерэ Алексеев Александр Прокопьевич 3 оҕону илдьэн кытыннарда. 28 кг ыйааһыҥҥа Лукинов Артур уонна 34 кг Сергеев Вася чөмпүйүөннээтилэр, 42 кг Дмитриев Саша 3 миэстэлэннэ. Маны таһынан Лукинов Артурга "Эдэр кэскиллээх боксер", Сергеев Васяҕа "Кыайыыга дьулуурун иһин" анал бириистэри туттардылар.

- Улахан Аан бөдөҥ күрэхтэһиилэри тэрийэн ыытар нэһилиэк эбит, - диир Александр Прокопьевич. - Ааспыт өрөбүллэргэ Ньурба Антоновкатыгар буолуон иннинэ, Уулаах Ааҥҥа СӨ хайыһарга Кубогын IV этаба буолбут, 200-тэн тахса киһи кыттыбыт. Аныгыскы нэдиэлэҕэ аны өрөспүүбүлүкэ волейболга күрэхтэһиитэ буолуохтаах. Спорду улаханнык өрө тутар нэһилиэк эбит.

Биһиги бу күрэхтэһиигэ баран кыттарбытыгар күүс-көмө буолбуттарын иһин, "Вилюйавтодор" ААУо гендириэктэрэ С.В.Никифоровка уонна спорткомитет бэрэссэдээтэлэ А.В.Горбатовка махталбытын тиэрдэбит.

Геннадий АНТОНОВ.

– Киэн туттар дьоммут –

"Сыламтата суох үлэ ситиһиини аҕалар"

Кулун тутар 14-15 кк. Антоновкаҕа ыытыллыбыт хайыһарга СӨ Кубогун бочуоттаах ыалдьытынан биир дойдулаахпыт, Арассыыйа бастыҥ хайыһардьыттарын бэлэмнэспит РФ үтүөлээх тренерэ Николай Николаевич Буслаев буолла. Күрэхтэһии маҥнайгы күнүгэр Антоновка кулуубугар киэһэ буолбут үөрүүлээх тэрээһиҥҥэ кинини чиэстээһин ыытылынна. Хайыһар спордугар өр кэмнэргэ үтүө суобастаахтык уонна ситиһиилээхтик үлэлээн дойдутун дьоһуннаахтык ааттата сылдьар биир дойдулаахпытын кытта сэһэргэһиибитин эһиги болҕомтоҕутугар таһаарабыт.

- Николай Николаевич, бастатан туран, төрдүҥ-уҥуун, дьонуҥ тустарынан кэпсэтиэххэ.

- Мин 1948 с. Куочай бөһүөлэгэр Буслаевтар дьиэ кэргэттэригэр үһүс оҕонон төрөөбүтүм. Ийэлээх аҕам холкуоска үлэлииллэр этэ. Аҕам Николай Егорович Буслаев тырахтарыыстыыра, ийэм Нюша Буслаева фермаҕа ыанньыксыттыыра. 2 эдьиийдээхпин, билигин куоракка олороллор, сиэннэрин көрөллөр. Мин Куочай оскуолатын кэнниттэн 4-с кылаастан Ньурбаҕа киирэн үөрэнэн, 1966 с. 1 №-дээх оскуоланы бүтэрбитим.

- Хайыһар спордугар сыстыыҥ, күрэхтэһиилэргэ кыттыыларыҥ.

- Хайыһарынан манна, Ньурбаҕа, олорон дьарыктаммытым. Оскуолаҕа 9-10 кылаастарга үөрэнэрбэр миэхэ бэртээхэй тренер түбэспитэ. Эдьиийим кэргэнэ, Антоновкаҕа учууталынан үлэлии сылдьар Башарин Афанасий Семенович хайыһар фаната этэ. Кини 1963 с. Саха сирин 70 км хайыһарынан сүүрүүгэ төмпүйүөннээбитэ. Кини миигин хайыһарга уһуйбута. Тренербин киһи быһыытынан олус сөбүлээн уонна хайыһары таптаан, хайыһары олоҕум идэтэ оҥостуммутум.

Мин 10-с кылааска үөрэнэрбэр Дьокуускайга Чочур Мыраанҥа өрөспүүбүлүкэ оскуолаларын үөрэнээччилэрин күрэхтэһиилэригэр кыттан, 10 км сүүрүүгэ улахан кылаастар ортолоругар 13-с миэстэҕэ тахсыбыппынан билиҥҥэ диэри киэн туттабын. Бу мин оскуолаҕа сылдьан күрэхтэспиппиттэн саамай үрдүк ситиһиим этэ. Билигин да өйдүүбүн, ол күрэхтэһиигэ 200 оҕо кыттыбыта. Ол кэмҥэ хайыһар маассабай спорт көрүҥэ этэ. Ол саҕана хайыһардар боростуой, мас этилэр, онно аналлаах кирзовай бачыыҥканы кэтэрбит, халлаан тымныы буолан, кулун тутар ортотугар хайыһардаан барарбыт. Онтон номнуо муус устар ый ортотугар өрөспүүбүлүкэ күрэхтэһиилэрэ саҕаланаллара. Хамаанда тэриллэн онно барарбыт.

- Туох идэлээххиний? Үлэҕин саҕалааһыныҥ туһунан.

- Оҕо эрдэхпиттэн хайыһар тренерэ буолуохпун баҕарар этим. Ол баҕам туолбута. Хабаровскайга Физкултуурунай институту 1975 с. бүтэрэн физкултуура учууталын идэтин баһылаабытым. Магаданҥа тиийэн Оҕо спортивнай оскуолатыгар хайыһар тренеринэн үлэлээн барбытым.

Саха сиригэр холоотоххо, Магаданҥа климата сымнаҕас. Муора кытыыта, онон тыаллаах эрээри, ичигэс. Хаара элбэҕэ сүрдээх, хайыһардыыргa тоҕоостоох. Ол иһин сөбүлээн, хаалан 35 сыл үлэлээбитим. 5-6-с кылаастан саҕалаан оскуоланы бүтэриэхтэригэр диэри, оскуола оҕолорун хайыһарга эрчийэрим.

- Николай Николаевич, 35 сыллаах тренерскэй үлэҥ түмүктэрин туһунан син истэн билэбит. Эн иитиллээччилэриҥ Арассыыйа биллиилээх спортсменнара буолаллар.

- Елена Вяльбе, Сергей Кичкин, Корчевскай, Варварин уо.д.а. дьарыктаммыттара. Елена Вяльбе 3 төгүллээх олимпийскай чөмпүйүөн, 14 төгүллээх аан дойду чөмпүйүөнэ, аан дойду Кубогун 12 төгүллээх чөмпүйүөнэ, Арассыыйа хайыһарга спордун Федерациятын салайааччыта. Сергей Кичкин аан дойду чөмпүйүөнэ.

Елена Вяльбе күһүн Алдаҥҥа кэлиэхтээх. Кореяҕа буолуохтаах Олимпиадаҕа бэлэмнэнии чэрчитинэн Арассыыйа сүүмэрдэммит хамаандата Алдаҥҥа кэлэн эрчиллиэҕэ.

Урут Магаданҥа тренер үлэлииригэр табыгастаах, үчүгэй усулуобуйа баара. Холобура, мин уолаттары кытта дьарыктанар этим. Миигин кытта үлэлээбит ССРС үтүөлээх тренерэ Ткаченко Виктор Максимович кыргыттары эрчийэрэ. Үлэбитин көрдөххө, пирамида курдуга: үөһэтигэр Ткаченколыын иккиэн баарбыт, пирамида алын өттүгэр биһиэхэ бүтүн уобалас 40 тренерэ үлэлиирэ. Хас биирдии дэриэбинэҕэ тренер баара, оскуола аайы хайыһар базата тэриллэрэ. Ити үрдүк түмүктэри ситиһэр кыахтары биэрэрэ. Тоҕо диэтэххэ, биһиэхэ саамай бастыҥ оҕолор кэлэллэрэ, кинилэргэ сайдалларыгар усулуобуйаны тэрийэрбит.

Оччолорго хоту сирдэртэн доруобуйаларын чэбдигирдэ ССРС киин оройуоннарыгар илдьэр практика баара. Магадан курдук кыра уобаластан сайын 400-тэн тахса аҥардас хайыһардьыт оҕо оннук баран доруобуйатын чэбдигирдэрэ, сынньанара. Бырайыас эҥин чэпчэки буоллаҕа. Украинаҕа, Эстонияҕа, Белоруссияҕа, Арассыыйа киин уобаластарыгар тарҕанан сайыны быһа дьарыктыырбыт. Ол иһин үлэбит түмүктэрэ үрдүк буолара.

Оттон билигин бары тренердэр Магадантан баран хааллылар. Кырдьан биэнсийэҕэ таҕыстылар, көстүлэр. Ол иһин түмүк суох.

- Алдаҥҥа үлэҥ туһунан кэпсэтиэххэ.

- Саха сиригэр Алдаҥҥа бэртээхэй хайыһар базата тутулунна. Эдэр тренердэр үлэлии кэлбиттэрэ. Кинилэр кыахтаах, талааннаах оҕолору булан, бэлэмнээн, утумнаахтык дьарыктаан таһааран истэхтэринэ аайы түмүк баар буолуоҕа. Бу бириэмэни, өр кэмнээх утумнаах үлэни эрэйэр. Билигин Алдаҥҥа хайыһарга бэлэмниир Киини астылар. Маныаха тэҥнээх Уһук Илин үрдүнэн суох. Интэринээт аһылынна, былырыын 20 оҕону ыллылар. Биһиги оҕолору сүүмэрдээһининэн буолбакка, талан ылыынан дьарыктаныахха наада, чулууларын интэринээккэ ылан. Номнуо уопуттаах тренердэр штаттара үлэлиир, кинилэргэ мин көмөлөһөбүн. Кыһыҥҥы, сайыҥҥы дьарыктаныылар мин салалтабынан бараллар.

- Дьиэ кэргэниҥ: кэргэнин уонна оҕолоруҥ. Кинилэр спорка хайдах сыһыаннаахтарый?

- Кэргэним Чернова Людмила Васильевналыын уоллаах кыыс оҕолоохпут, 2 сиэннээхпит. Кэргэним Магадан биир күүстээх хайыһардьыта этэ. Бүөрдэрин тымнытан, быраастар кини салгыы спордунан дьарыктанарын боппуттара. Онон оҕолорун кытта дьарыктаммыта.

Уолбут Слава оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан хайыһарынан күүскэ дьарыктаммыта. Мэлдьи бэйэтин сааһынан Магадан уобалаһын сүүмэрдэммит хамаандатыгар сылдьыбыта: кыра, орто уонна улахан бөлөхтөргө. Спорт маастарыгар кандидат буолбута. Онтон уустук 90-с сыллар саҕаламмыттара, аска даҕаны харчы тиийбэт кэм кэлбитэ, мин сыл аҥарын устата хамнас ылбатаҕым туһунан суруллубут ыспыраапка баар. Бу кэмҥэ Славаҕа сүүрүүнэн дьарыктанарыгар сүбэлээбиттэрэ. Кини оскуола кэнниттэн Смоленскайдааҕы физкултуура институтугар үөрэнэ киирбитэ. 2 сылынан чэпчэки атлетикаҕа спорт маастара буобута. Хайаҕа сүүрүүгэ Арассыыйа чөмпүйэнээттэригэр, биирдиилээн бастыыр иһин күрэхтэһиилэригэр бастаабыта, РФ Гран-пригэ кыайбыта. 5 уонна 10 км тэҥ сиринэн сүүрүү киниэхэ кыаллыбат, тоҕо диэтэххэ, кини хайыһардьыт, атахтара күүстээхтэр, ол эрээри техникатыгар соччото суох. Кинини 5 уонна 10 км тэҥ сиргэ сүүрүүгэ кыайар аан дойдутааҕы кылаастах маастардар хайыһарга сүүрүүгэ киниттэн бары хаалаллара. Уолум институту бүтэрэн баран Подмосковьеҕа кылгас кэмнэ тренеринэн үлэлээбитэ. Онтон МЧС-ка үлэҕэ ыҥырыллыбыта. Билигин атомнай электростанцияҕа үлэлиир. Сүүрүүтүн син-биир бырахпат, дьарыктанар. Номнуо 100 км сүүрүүгэ ситиһиилэр бааллар. Кэргэнин кытта сотору 2 сааһа туолаары сылдьар уоллаахтар.

Кыыспыт Нина оскуоланы Смоленскайга бүтэрбитэ. Магаданҥа кини хайыһарынан дьарыктанарын ийэтэ утарбыта. Икки оҕоҕо инвентарь ылар ыарахан эҥин диэн. Онон Нина музыкаҕа үөрэммитэ. Гуманитарнай институту бүтэрбитэ, билигин биисинэһинэн дьарыктанар. Соторутааҕыта кыыс сиэни бэлэхтээтэ. 7 ыйдаах.

Кыыс да, уол да Смоленскай куоракка олороллор. Кэргэммин кытта Смоленскайтан чугас Рославль куоракка баарбыт. Чөкө, чуумпу куорат. Магадантан көһөрбүтүгэр 3 хостоох квартиралаахпытын атыылаабыппыт, ол харчытыгар Рославльга оҕуруоттаах, саадтаах дьиэ атыыласпыппыт. Дуогабарынан Алдаҥҥа кэлэн үлэлиибин. Ыам ыйыгар уоппускаланабын. Тренер ыам ыйыгар эрэ сынньанар. Бэс ыйыттан тилэри үлэ саҕаланар. Тренер сайын үлэлээбэт буоллаҕына, кини тугу да ситиспэт. Сайыҥҥы үлэ олус суолталаах.

- Эн эр киһи быһытынан туохханнык сөбүлүүр дьарыктааххыный?

- Өссө оскуолаҕа үөрэнэр эрдэхпинэ, тренерим Афанасий Семеновчтыын элбэхтэ куска-куобахха сылдьарбыт. Үлэһит буолуохпуттан бултуурум эҥин тохтообута, инники күөҥҥэ үлэм турбута. Үлэҕэ бүтүннүү бас бэринэн, санааҕын-дьулуургун барытын онно түмэн үлэлээбэтэҕим буоллар, маннык ситиһиилэр суох буолуо этилэр. Түмүккэ мин бэйэм үлэм сиэртибэтэ буолбутум. Мэлдьи күүрэ, стресскэ сылдьаҕын. Магадантан Камчаткаҕа, Камчаткаттан Мурманскайга, итиэннэ бары союзнай өрөспүүбүлүкэлэргэ оҕолору илдьэ сылдьыы - бу бастайаннай стресс, улахан эппиэтинэс. Элбэх сыллар усталарыгар стресс, күүрүү мунньуллан миигин инсульт ыарыыга тиэрдибитэ. Ол эрээри бэйэм спордунан дьарыктаммытым миэхэ көмөлөспүтэ. Илиилэрим, атахтарым үлэлииллэр, арай саҥарар уорганнарым күүскэ таарыйтарбыттара. Миэхэ кыайан саҥарыаҥ суоҕа диэбиттэрэ, ый аҥарын устата отой саҥарбатаҕым. Онтон доруобуйам туспсан, саҥарар буолтум.

- Эн санааҕар, хайыһар курдук маассабай спорт көрүҥүн сайыннарарга тугу гыныахха нааданый?

- Саамай сүрүн кыһалҕа - каадырдар тиийбэттэр. Бу иннинэ хайыһар тренерин хамнаһа наһаа кыра буолан, уһаабакка атын үлэҕэ көһөллөрө. Билигин балаһыанньа көнөн эрэр курдук, хамнастарын эптилэр. Ол иһин бары да буолбатар, сорох эдэр испэсэлиистэр үлэлээн барыахтара диэн күүтэбит. Бу - саамай кылаабынай усулуобуйа. Оскуола үөрэнээччилэрин маассабайдык дьарыктаатахха, түмүк баар буолуоҕа. Биһиэхэ номнуо ситиһиилэр бааллар. Арассыыйа биирдиилээн бастыыр иһин күрэхтэһиитигэр Саха сирин үөрэнээччилэрин хамаандата эстафетнай сүүрүүгэ 4-с миэстэлэннилэр. Маннык буолуоҕун эрдэ ким да итэҕэйбэт этэ. Аҕыйах сүүс тыһыынча үөрэнээччилээх Саха сирин хамаандата хастыы да мөлүйүөн үөрэнээччилээх регионнар иннилэригэр түстэ. Эрдэ бу туһунан саныыр да сатаммата. Билигин маннык кирбиини ситистибит. Ити, бастатан туран, бу эдэр тренердэр үлэлэрин түмүгэ буолар. Улуустарга, дэриэбинэлэргэ саамай дьоҕурдаах оҕолору талан ылыы барыаҕа. Ханна баҕарар талааннаах, дьоҕурдаах оҕолор бааллар, кинилэрдиин үлэлиэххэ, дьарыктаныахха наада.

- Николай Николаевич, дойдуҥ дьонугар туһаайан түмүккэ тугу этиэххин баҕараҕыный?

- Сүбэм эмиэ да олус судургу, эмиэ да олус уустук. Бэйэҕитин кытта үлэлээҥ, үлэ ханнык баҕарар дьыалаҕа ситиһиини быһаарар. Үлэлиэххэ, үлэлиэххэ уонна өссө төгүл үлэлиэххэ. Били эрдэ "Үөрэниэххэ, үөрэниэххэ, өссө төгүл үөрэниэххэ" диэбиттэрин курдук. Үөрэнэр эмиэ кырата суох суолталаах. Ол эрээри бастаан бэйэ миэстэтин булуохха наада уонна сыламтата суох үлэлиэххэ надаа. Бу эрэ ситиһиини аҕалар.

Геннадий АНТОНОВ.

– Доруобуйа харыстабыла –

Комплекснай бэрэбиэркэ ыытылынна

Олунньу 16-27 к.к. Ньурбатааҕы Киин балыыһа хамыыһыйата тэрилтэ ыраах сытар учаастактарын бэрэбиэркэлээтэ.

Кылаабынай быраас Андреева А.Н. салайааччылаах хамыыһыйаҕа клиническэй-экспертнай үлэҕэ кыл. быраахы солб. Григорьев В.Н., кыл. медсиэстэрэ Федорова А.М., техотдел начаалынньыга Андреев В.Н., информатизация уонна медицинскэй статистика отделын начаалынньыга Андреева Л.Н., үлэ харыстабылын, ТБ уонна ПБ отделын начаалынньыга Миронов Ю.А., каадыр отделын начаалынньыга Васильева М.В., расчетнай отдел специалиһа Николаева А.Г., матырыйаалынай бөлөх специалиһа Н.Н. Нехорукова, сетевой программа администратора Куприянов М.М. киирдилэр.

Барыта 11 эмтиир-профилактикалыыр тэрилтэ - Хатыы, Малдьаҕар, Өҥөлдьө, Киирэп, Акана фельдшерскай-акушерскай пуннара уонна Маалыкай, Чуукаар, Күндээдэ, Хорула, Марха, Маар учаастактарын балыыһалара бэрэбиэркэнэн хабылыннылар.

Тэрилтэлэр кэлэктииптэрин А.Н. Андреева 2014 с. үлэ түмүктэрин уонна 2015 с. былааннарын кытта билиһиннэрдэ. Ол курдук, ааспыт сылга бары хайысхаларынан былаан туолбутун туһунан, ыытыллыахтаах оптимизация, структураны уларытыы, тэрилтэни тутуу ороскуотун аччатыы, көдьүүстээх контракка көһүү, хамнас кээмэйэ үлэ түмүгүттэн тутулуктаах буолуутун боппуруостарын сиһилии сырдатта. Маны тэҥэ кини куойкалар таах туруулара таһаарыллыа суохтааҕын туһунан эттэ, баар итэҕэстэри кэмигэр туоратарга, үлэ тэрээһинигэр болҕомтону уурарга сорудахтаата, итиэннэ үчүгэй үлэлээх кэлэктииптэри бэлиэтээтэ.

Хамыыһыйа хас биирдии балыыһаҕа, пуунҥа документация туолуутун, санитарнай, техническэй туругу, эми-тому харайыыны, оҥоһуллубут өҥө реестрын тиэрдиини, үлэ куттала суох буолуутун, баһаарынай куттал суох буолуутун хааччыйар инвентары бэрэбиэркэлээтэ, эффективнэй контракт, хамнас, матырыйаалынай эппиэтинэс боппуруостарыгар үлэлэстэ, итиэннэ үлэ тэрээһинигэр көстүбүт кэккэ кэһиилэри туоратарга этии киллэрдэ. Администратор саҥа МИС программаны туруорда, ону туһанарга практическай дьарыктары ыытта.

Комплекснай бэрэбиэркэ кэмигэр Хатыы ФАП - сааскыкүһүҥҥү кэмнэргэ эминэн хаччыллыытын быһаарыы, дьиэтин истиэнэтин ДВП-нан таҥыы, 65 сыллаах юбилейыгар саҥа миэбэли ылыы, Малдьаҕар ФАП - компьютер, УЗИ аппараата, АСМ емкоһа, Хорула, Марха учаастактааҕы балыыһаларыгар - ЭКГ аппараттара наадаларын, Өҥөлдьө ФАП - медсиэстэрэ эбэтэр фельдшер ирдэнэрин курдук уо.д.а. суһал быһаарыыны күүтэр боппуруостар турдулар.

Хамыыһыйа үлэтин түмүктэринэн, нэһилиэнньэҕэ медицинскэй көмөҥ оҥоруу үлэтин тупсарар сыаллаах "О прикреплении кураторов участковых больниц по ГБУ РС(Я) "Нюрбинская ЦРБ" 72№-дээх кылаабынай быраас бирикээһэ таҕыста. Бу бирикээһинэн куратордарынан маннык специалистар ананнылар: Андреева А.Н., кыл. быраас - Күндээдэ УБ; Павлова Н.Н., кыл. быраас солб. - Чуукаар УБ; Григорьев В.Н., кыл. быраас солб. - Хорула УБ; Иванова О.В., кыл. быраас солб. - Антоновка УБ; Федорова А.М., кыл. медсиэстэрэ - Маалыкай УБ; Андреева Л.М., ИМО начаалынньыга - Чаппанда УБ; Саввинова Н.С., поликлиника терапевт-бырааһа - Маар УБ; Ефремова В.Н., ОВП бырааһа - Марха УБ.

Бэлэмнээтэ
Раиса НИКИФОРОВА.

ПРОГРАММА ТВ 23 - 27 МАРТА

Понедельник, 23 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.05 Модный приговор 12.10 Женский журнал 12.20 Сегодня вечером 16+ 14.25, 15.15, 01.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.05 Мужское / Женское 16+ 17.00, 02.05 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 23.25 Вечерний Ургант 16+ 00.00 Познер 16+ 01.00 Ночные новости

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 02.50 Последний романтик контрразведки 12+ 09.55 О самом главном 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50, 04.45 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 16.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Родина" 16+ 21.55 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 22.50 Д/ф "Севастополь. Русская Троя" 12+ 23.55 Антология антитеррора 16+ 01.30 Х/ф "Противостояние" 12+ 03.50 Комната смеха

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Са?а к?н-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Аал-луук мас 6+ 11:00 - Геван 6+ 11:30 - "Сана кэм киһитэ" ("Сунтаар" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Сана суурээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Будем вместе 12+ 16:15 - Аал-луук мас 6+ 16:30 - Автографы Победы 6+ 17:00 - В кадре-республика (ТВ "Нерюнгри") 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Бэрдьигэс" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 0+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Улуу Кыайыы 70 сылыгар 6+ 19:45 - Sakha-card 6+ 20:00 - Буква закона 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Атах тэпсэн олорон 12+ 21:45 - Сана суурээн 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 01.55 Х/ф "Шел четвертый год войны" 12+ 11.30, 12.25, 13.20, 14.15, 15.00, 15.40, 16.35 Т/с "Белые волки 2" 16+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 22.15 Момент истины 16+ 23.10 Место происшествия. О главном 16+ 00.10 День ангела 0+ 00.35 Х/ф "Вий" 12+ 03.15 Х/ф "Домовой" 16+

КУЛЬТУРА

06.00 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.30 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.10 Линия жизни. Марина Зудина 0+ 12.10 Д/ф "Ядерная любовь" 0+ 13.05, 00.40 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Д/с "От 0 до 80" 0+ 15.00 Х/ф "Человек, которого я люблю" 0+ 16.30 Шедевры эпохи романтизма. А.Дворжак 0+ 17.15 Острова 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Сати. Нескучная классика... 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Марина Неёлова. Это было. Это есть... Фаина Раневская 0+ 19.50 Тем временем 0+ 20.35 Правила жизни 0+ 21.00 Д/ф "Роботы среди нас" 0+ 22.00 Д/с "Немухинские монологи" 0+ 22.50 Д/ф "Дель и его предел" 0+ 00.00 "Кинескоп" Французское кино 0+ 01.35 Д/ф "Аксум" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00, 09.30, 18.40 Союзмультфильм 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Пузыри. Улётные приключения" 0+ 12.55 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Барбоскины" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Колыбельные мира" 0+

Вторник, 24 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.05 Модный приговор 12.10 Женский журнал 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 02.10 Время покажет 16+ 16.05, 04.05 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.15 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.25 Вечерний Ургант 16+ 00.00 Ночные новости 00.15 Структура момента 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 03.15 Заговор против женщин 12+ 09.55 О самом главном 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 16.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.50 Д/ф "Зерна и плевелы" 16+ 00.15 Антология антитеррора 16+ 01.55 Х/ф "Противостояние" 04.10 Комната смеха

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Чэгиэн 12+ 11:00 - Сардаана 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Хотун Булуу" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа суҥээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 16:00 - Прогресс 6+ 16:30 - В кадре-республика (ТВ "Томпо") 6+ 16:45 - Дойдум дьоно ("Панорама" ТВ) 6+ 17:30 - "Хотугу сулус" 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Дойдум дьоно ("Таатта" ТВ) 6+ 19:30 - Харах далыгар 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Аал-луук мас 6+ 21:45 - Саҥа суҥээн 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 01.00, 11.30, 02.20, 13.00, 03.40 Х/ф "Государственная граница" 12+ 15.00 Открытая студия 16.00 Х/ф "Вий" 12+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Чужая родня" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.30 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.15 Эрмитаж-250 0+ 11.40, 20.35 Правила жизни 0+ 12.05 Д/ф "Роботы среди нас" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Д/с "От 0 до 80" 0+ 15.05 Сати. Нескучная классика... 0+ 15.45 Д/ф "Ярослав Смеляков. Магистрали жизни" 0+ 16.25 Д/ф "Аксум" 0+ 16.40 Шедевры эпохи романтизма. Р.Шуман 0+ 17.15 "Кинескоп" Французское кино 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Искусственный отбор 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Марина Неёлова. Это было. Это есть... Фаина Раневская 0+ 19.50 А.С. Пушкин "Капитанская дочка 0+ 21.00 Д/ф "Правда о вкусе" 0+ 21.50 Д/ф "Дэвид Ливингстон" 0+ 22.00 Д/с "Немухинские монологи" 0+ 22.50 Д/ф "Оптическая ось" 0+ 00.30 Жорди Саваль. Мечты и сожаления 0+ 01.50 Д/ф "Уильям Гершель" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00, 09.30, 18.40 Союзмультфильм 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Барбоскины" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Фиксики" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Колыбельные мира" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+

Среда, 25 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.05 Модный приговор 12.10 Женский журнал 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 02.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.05 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.20 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.30 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Ночные новости 00.20 Политика 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 03.40 Химия нашего тела. Витамины 09.55 О самом главном 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 16.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.55 Специальный корреспондент 00.35 Антология антитеррора 16+ 02.15 Х/ф "Адвокат" 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Тыыннаах дорҕоон 6+ 11:00 - Геван 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Бороҕон" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа суҥээн 6+ 12:30 - Жизнь прекрасна! 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Кинозавод 6+ 16:30 - ТВ фондатыттан 6+ 17:00 - Дойдум дьоно ("Бэрдьигэс" ТВ) 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Бороҕон" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Парламентский вестник 12+ 19:45 - Тыа сирэ-олох төрдө 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Саха санаата 6+ 21:45 - Саҥа суҥээн 6+ 22:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 00.55, 10.55, 11.30, 02.10, 13.00, 03.35 Х/ф "Государственная граница" 12+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Чужая родня" 12+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Не может быть!" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 09.00, 14.00, 18.00, 22.30 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.00 Филимоновская игрушка 0+ 11.10 Красуйся, град Петров! 0+ 11.40, 20.35 Правила жизни 0+ 12.05 Д/ф "Правда о вкусе" 0+ 12.55, 01.50 Д/ф "Чингисхан" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Д/с "От 0 до 80" 0+ 15.05 Искусственный отбор 0+ 15.50 Д/ф "Фургон комедиантов.Борис Тенин и Лидия Сухаревская" 0+ 16.30 Д/ф "Уильям Гершель" 0+ 16.40 Шедевры эпохи романтизма. Час Шуберта 0+ 17.40 Д/ф "Бру-на-Бойн. Могильные курганы в излучине реки" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Абсолютный слух 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Марина Неёлова. Это было. Это есть... Валентин Гафт 0+ 19.55 История для всех: между наукой и фэнтези 0+ 21.00 Д/ф "Правда о цвете" 0+ 22.00 Д/с "Немухинские монологи" 0+ 22.50 Д/ф "Последний лимузин" 0+ 00.15 И.Стравинский 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00, 09.30 Союзмультфильм 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Фиксики" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 Сказка "Союзмультфильм" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Смешарики" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Колыбельные мира" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.15 Навигатор. Апгрейд 12+

Четверг, 26 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.05 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 01.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.05 Мужское / Женское 16+ 17.00, 02.10 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.30 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Ночные новости 00.20 На ночь глядя 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 02.50 Потерянный рай 12+ 09.55 О самом главном 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50, 04.45 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 16.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.00 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 23.40 Антология антитеррора 16+ 01.20 Х/ф "Адвокат" 12+ 03.50 Комната смеха

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - ТОК 6+ 11:15 - Продвижение 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Майа" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа суҥээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Байанай 16+ 16:30 - "Хотугу сулус" 6+ 17:00 - В кадре-республика (ТВ "Спектр") 6+ 17:30 - "Хоһуун" ("Ханалас" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Эргимтэ 12+ 19:30 - Саҥа суҥээн 6+ 19:45 - Диалог с властью 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Сэргэлээххэ сэһэргэһиэх 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 00.40, 11.30, 02.00, 13.10, 03.30 Х/ф "Государственная граница" 12+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Не может быть!" 12+ 18.00, 18.40 Т/с "Детективы" 16+ 19.20, 20.10, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Такая работа 16+ 23.00 Х/ф "Маленький гигант большого секса" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 09.00, 14.00, 18.00, 22.30 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Т/с "Расследования комиссара Мегрэ" 0+ 11.00 Богородская игрушка 0+ 11.10 Россия, любовь моя! 0+ 11.40, 20.35 Правила жизни 0+ 12.05 Д/ф "Правда о цвете" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Д/с "От 0 до 80" 0+ 15.05 Абсолютный слух 0+ 15.45 Д/ф "Евгений Вучетич. Эпоха в камне" 0+ 16.25 Д/ф "Дворец и парк Шёнбрунн в Вене" 0+ 16.40 Шедевры эпохи романтизма. Г.Малер 0+ 17.50 Д/ф "Петр Первый" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Черные дыры. Белые пятна 0+ 19.10 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.25 Марина Неёлова. Это было. Это есть... Нина Дорошина 0+ 19.50 Культурная революция 0+ 21.00 Д/ф "Наш второй мозг" 0+ 22.00 Д/с "Немухинские монологи" 0+ 22.50 Д/ф "21 день" 0+ 00.05 Сергей Слонимский 0+ 00.40 Д/ф "Остров Эланд. Сад цветов в каменной пустыне" 0+ 01.50 Д/ф "Джек Лондон" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00, 09.30, 18.40 Союзмультфильм 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Смешарики" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Клампики" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Колыбельные мира" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+

Пятница, 27 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 04.30 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15 Время покажет 16+ 16.05 Мужское / Женское 16+ 17.00 Жди меня 12+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Человек и закон 16+ 19.50 Поле чудес 21.00 Время 21.30 Голос. Дети 23.35 Вечерний Ургант 16+ 00.30 История студии "Sound City" 16+ 02.30 Х/ф "Барбара" 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 08.55 Мусульмане 09.10 Иннокентий Смоктуновский. Пророчество для гения 12+ 10.05 О самом главном 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 19.35 Вести 11.35, 14.30, 17.10 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 16.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.15 Главная сцена 22.35 Футбол. Чемпионат Европы-2016 г. Отборочный турнир. Черногория - Россия. Прямая трансляция 00.40 Х/ф "Кандагар" 16+ 02.50 Горячая десятка 12+ 03.55 Комната смеха 04.40 Х/ф "Опасно для жизни" 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:00 - Харах далыгар 12+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа суҥээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 16:00 - Атах тэпсэн олорон 12+ 16:30 - ТВ фондатыттан 6+ 17:00 - Дойдум дьоно ("Ньурба" ТВ) 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Хотун Булуу" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээҥҥэ эҕэрдэ 0+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Дойдум дьоно ("Амма" ТВ) 6+ 19:30 - Саҥа суҥээн 6+ 19:45 - Санаалар 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Тыыннаах дорҕоон 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ! 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30 Сейчас 05.10 Момент истины 16+ 06.00 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 10.30, 11.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 15.30, 16.30 Х/ф "Государственная граница" 12+ 18.00, 18.50, 19.35, 20.25, 21.10, 22.00, 22.50, 23.35, 00.20 Т/с "След" 16+ 01.05, 01.45, 02.25, 03.05, 03.50, 04.30 Т/с "Детективы" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.00 Новости культуры 09.20 Х/ф "Счастливый неудачник" 0+ 11.00 Д/ф "Джек Лондон" 0+ 11.05 Письма из провинции. Краснодар 0+ 11.35 Правила жизни 0+ 12.00 Д/ф "Наш второй мозг" 0+ 12.55 Х/ф "Боксеры" 0+ 14.10 Засадный полк 0+ 14.35 Черные дыры. Белые пятна 0+ 15.15 Д/ф "Бленхейм. Замок и парк герцогов Мальборо" 0+ 15.30 Петербургские интеллигенты 0+ 16.00 Д/ф "Последний лимузин" 0+ 17.15 Мастер-класс. Мстислав Ростропович 0+ 18.15 Юрий Никулин. Классика жанра 0+ 18.40, 00.55 Секретная миссия архитектора Щусева 0+ 19.25 Х/ф "... в стиле jazz" 0+ 21.00 Линия жизни. Никита Михалков 0+ 22.20 Х/ф "Жестокий романс" 0+ 00.45 М/ф "Письмо" 0+ 01.40 Д/ф "Ливерпуль. Три Грации, один битл и река" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10, 11.15 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00, 18.40 Союзмультфильм 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 Сказка "Союзмультфильм" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Маленькие роботы" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Колыбельные мира" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.40 Премьера! "Навигатор. Апгрейд" 12+ 22.50 Х/ф "Уроки французского" 12+

— Алмазная промышленность —

Инициативная группа продолжает работу

В 1997 г. 15 июля между АК "АЛРОСА" и администрацией Нюрбинского улуса подписывается дополнение к генеральному соглашению о том, что АК "АЛРОСА" передаёт безвозмездно 10% акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба" администрации Нюрбинского улуса (между президентом АК АЛРОСА Штыровым В.А. и главой администрации Петровой В.А.).

Между АК "АЛРОСА" и администрацией улуса подписывается Договор №4 от 5 января 2002 г. о Программе содействия социально-экономическому развитию улуса в объёме 10% от общих капитальных вложений на освоение Накынских месторождений алмазов.

Акции до 2003 года находятся в администрации Нюрбинского улуса. За это время неоднократно поднимался вопрос о раздаче их населению как действительному владельцу акций. Но время было тяжелое, и нашлись бы люди, вынужденные продать свою собственность, поэтому принимается негласное решение о том, что лучше будет, если они будут храниться централизованно.

6 октября 2002 г. проводится референдум по принятию Устава МР "Нюрбинский район", зарегистрированного при Правительстве РС(Я) от 18.11.2002г.

В конце января 2002 г. Петрова В.А. проигрывает выборы главы вновь организованного муниципального образования Дмитриеву Р.Г. Касательно 10% акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба" ни в каких документах с этого момента имя Петровой В.А не фигурирует.

Во исполнение закона об организации местных муниципальных образований выходит распоряжение президента республики относительно акций от 5 февраля 2003г. №17-РП.

В г.Мирном 8 февраля 2003 г. созывается совещание по социально-экономическому развитию Нюрбинского улуса, на котором глава муниципального образования Дмитриев Р.Г. своей подписью в протоколе №94 закрепляет отчуждение от нашего улуса 10% пакета акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба", и совместно с этим проходит пункт - в дальнейшем при его участии найти способы управления этими акциями вместе с Правительством РС(Я).

Во исполнение распоряжения Президента №17-РП и протокола №94 создается ликвидационная комиссия в период организации муниципальных образований. Эта комиссия с ведома главы Дмитриева Р.Г. передаёт в Минимущество по договору №211-ЦБ от 14 марта 2003 г. пакет акций в количестве 80000 шт. Значит, Дмитриев Р.Г. знал о движении этих акций, но он всё отрицает, хотя есть письмо ликвидационной комиссии на его имя с его же резолюцией на ознакомление другим лицам.

Во исполнение протокола №94 с согласованием главы нашего улуса по представлению Правительства РС(Я) выходит Указ Госсобрания (Ил Тумэн) РС(Я) от 3 ноября 2004 г. ГС №783-111 о прогнозном плане приватизации 10% пакета акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба".

Каждый год в некоторых письмах-ответах на наши запросы сам факт действия отрицается, выносится прогнозный план, но до сих пор официального документа о состоявшемся факте приватизации нет. Есть слухи, никакими документами не подтверждённые. Президент весной 2003 года говорил в прямом эфире, что эти акции будут работать только на Нюрбинский улус (От авт.: Согласно пункту 4.2.2 Протокола №94).

С 2003 года, после неоднократных обращений в Минимущество РС(Я), в адрес администрации Президента РФ и в Госдуму, в прокуратуру РС(Я) выходит постановление Госсобрания (Ил Тумэн) от 2 ноября 2006г. ГС №1836-111 с заданием государственно-правовому управлению аппарата Ил Тумэн (Ю.Н.Бацеву) о том, чтобы дать правовую оценку материалам по изъятию 10% акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба". После изучения Ю.Н.Бацев даёт рекомендацию о включении содержания 6-й ст. Устава 2002г. в ныне действующий Устав МР "Нюрбинский р-н", которая гласит:

"Все имущественные права на акции, векселя, паи, другие ценные бумаги и иные активы, в том числе доли в уставных капиталах и уставных фондах хозяйственных обществ, принадлежавших до образования органов местного самоуправления местным органам государственной власти Нюрбинского улуса, передаются соответствующим по статусу и полномочиям органам местного самоуправления Нюрбинского улуса".

На основании письма Ю.Н.Бацева от лица правового отдела Ил Тумэн было дано заявление от 24.04.2011г. председателю райсовета МР "Нюрбинский район" Евсееву Сергею Ивановичу: "Просим рассмотреть на сессии РС вопрос о возврате в МР "Нюрбинский р-н" 10% пакета акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба", ранее принадлежавшего до 2003г. администрации Нюрбинского района, исходя от включения 6-й ст. Референдума 2002г. по Уставу МО в ныне действующий Устав по рекомендации Правового отдела ГС (Ил Тумэн) от 08.02.2008г. №05-341. Информацию к сессии РС и проект постановления по данному вопросу прилагаю".

Это наше заявление до сих пор остаётся без движения.

В настоящий момент задачей инициативной группы должно быть влияние на принятие Ил Дарханом РС(Я) решения в пользу возврата 10% пакета акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба" в МР "Нюрбинский район".

Инициативная группа проводила собрания граждан в ДК "Кыталык", работников профсоюза работников отдела культуры, граждан в с.Кюндядя. Участники собраний единогласно согласны с задачей инициативной группы по возврату пакета 10% акций ОАО "АЛРОСА-Нюрба".

ПЛОТНИКОВА
Надежда Иннокентьевна,
Почётный гражданин г.Нюрба,
депутат ГС МО г.Нюрба".

— Сокуон уонна бэрээдэк —

Түүнгү уоруйахтар

Россия ИДьМ Ньурба оройуонунааҕы отделын силиэстийэлиир отделениетынан 2014 сыл ахсынньы ыйыгар Ньурба куорат олохтоохторун Л-йы уонна М-вы, атын сирэй малын-салын утары 24 ахсааннаах буруй эпизодтарын оҥорууга буруйдуур холуобунай дьыала силиэстийэтэ түмүктэнэн, Ньурба оройуонун суутугар ыытыллыбыта.

Холуобунай дьыала матырыйаалыттан көстөрүттэн, буруйдар маннык быһыыга-майгыга оҥоһуллубуттар:

2014 сыл балаҕан ыйыгар ханна да түптээн үлэлээбэт эдэр саастаах уолаттар Л-й уонна М-в бэйэлэрэ бас билэр омук маарыкалаах массыыналаранынан түүн Ньурба куорат устун хатааһылыы сылдьан атын киһи малын уорарга буруй оҥорорго санаммыттар. Кинилэргэ буруй оҥорор санаа үөскээбитигэр төрүөттэр бааллара. Ол курдук, сууту-сокуону улаханнга уурбаттара, тутуллуо суохтарын туһунан сыыһа өйдөбүллээхтэрэ, ханна да үлэлээбэт буолан дохуоттара суоҕа уо.д.а.

Уоруу оҥоруохтарын иннинэ Л-й уонна М-в уоруу объегын быһыытынан хараҥа тиэргэннэргэ, дьиэ таһыгар харабыллыыр сигнализацията суох массыынаны талаллара, чуолаан бэйэ дойду оҥоһуу массыыналары, ол эбэтэр 92 маркалаах бензинынан үлэлиир УАЗ массыыналары, ону таһынан сэлээркэнэн үлэлиир КАМАЗ уонна омук маарыкалаах таһаҕас тиэйэр массыыналары. Бастакы уорууларын УАЗ маркалаах массыынаттан, туох да харгыһы көрсүбэккэ, бэрт чэпчэкитик оҥороллор. Ол кэннэ ити буруйу оҥорбуттара биллиэ суоҕун өйдөөн, ити суолунан дөгөмнүк байар туһуттан уоруу оҥороллорун салҕаабыттар. Уоруйахтар үксүн бэйэлэрэ сылдьар маршруттарынан, ол эбэтэр Ньурба куорат "Энергетик", "Портовской", "Бөгдьөөлө", "Молодежнай", "Убайаан" микрооройуоннарынан, массыыналарын (биир күн Л-й, иккис күн М-в киэнинэн) атастаһыннара сылдьан, элбэх ахсааннаах бензин уонна сэлээркэ уорбуттар. Ити сылдьан, бензиннга уонна сэлээркээ сөп буолбакка, аһара баран, массыыналар ааннара хатаммакка хонон туралларынан туһанан массыынаҕа туттуллар инструменнары, домкраты, аккумулятордары, магнитолалары, массыына документуоннарын, бэл хаһаайыттар массыына иһигэр хаалларбыт таҥастарын уорар идэлэммиттэр. Л-й уонна М-в сэмэлэммэттэрин билэ сылдьан уорууларын 2014 сыл алтынньы ый ортотугар диэри оҥорбуттар, ол тухары ити уоруулар оҥоһуллубуттарын туһунан биир да эмсэҕэлэммит полицияҕа тыллаабатах. Арай, "Энергетик" кварталыгар Л-йдаах, М-ев, аһара "оруолларыгар" киирэн, биир түүн иһигэр хас да уоруу оҥороллор, "УАЗ" массыыналартан бензин, аккумулятор уо.д.а. маллары уоралар. Тыллабыр ылан, полиция следственнай оперативнай бөлөҕө тахсан быһылаан буолбут миэстэлэриттэн атах таҥаһын уонна массыына көлүөһэтин протекторын суолларын булан, хаартыскаҕа түһэрэн ылар. Салҕыы, холуобунай ирдэбил сотрудниктара оперативнай көрдөөһүн түмүгэр "түүнгү түлүрбэхтэр" суолларын сөпкө тайанан суоллаан, сөптөөх грамотнай дьайыылары оҥорон, уорбут малларын кистии сыталларын билэн, бас билэр гаражтарыгар эмискэччи дьэҥдиир оҥоһуллан, уоруллубут маллара булуллубуттара, үөһээ ыйыллыбыт суоллар кинилэринэн хааллараллыбыттара судебнай эскпертизалар түмүктэринэн бигэргэтиллибиттэрэ. Ол түмүгэр, 12 эмсэҕэлэммиттэн уоруу оҥоһуллубута биллибитэ, онтон биир эрэ киһи сайабылыанньа суруйан, бу уоруйахтар тутуллубуттар.

Мантан сиэттэрэн эттэххэ, өссө даҕаны Ньурба куоратын гражданнара суут-сокуон өттүнэн өйдөрө-санаалара өссө да ситэ илигин туоһулуур. Балаҕан ыйыгар бастакы уоруу оҥоһуллубутун туһунан тутатына биллэриллибитэ эбитэ буоллар бу атын 23 буруй эпизода тахсыа суоҕун сөп этэ. Дьон малын-салын уордаран баран, булуллубат диэн сыыһа толкуйга киирэн, истэригэр эрэ хом санаалаах сылдьаллара билиҥҥи кэмҥэ дьүөрэтэ суох өйдөбүл. Холуобунай дьыала силиэстийэлэнэн бүтүөр диэри эмсэҕэлэммиттэргэ уоруллубут маллара-саллара төннүбүтэ, оҥоһуллубут хоромньу толуйуллубута.

Бу Л-й уонна М-в буруй оҥорбуттарын биричиинэлэрин биирдэстэринэн буолар, эмсэҕэлэммиттэр виктимнай өйдөрөсанаалара, ол эбэтэр хараҥа, күрүөтэ-хаһаата суох тиэргэнҥэ бэйэлэрэ бас билэр малларын харайбакка ууран турбуттара буолар, өссө эбиитин, аһара дьоҥҥо итэҕэйэн массыыналарын хатаабакка хааллараллара; хас да уоруу элбэх квартиралаах дьиэлэр иннилэригэр оҥоһуллубуттар, биир да тиэргэнҥэ сырдатар лаампалар суохтара. Гражданнарга сэрэтэн эттэххэ маннык, мантан иннь халлаан сылыйыа, массыыналар тиэргэнҥэ хонор буолуохтара, онон өйдөөн, массыынаҕытын аһаҕас хаалларан уоруйахтар ымсыы санааларын көҕүтүмэҥ, манчыыктааманг, хараҥа сиргэ туруоруманг, билиҥҥи үйэ сайдан турар кэмигэр аныгы технология оҥоһуктарын, ол эбэтэр, харабыллыыр сигнализациялары, видеорегистратордары туһаныҥ. Таһырдьа хонон турар массыыналартан ордук көлүөһэлэрэ, уматыктара, автомагнитолалара, массыына документуоннара уо.д.а. уоруллалар. Уоруу таһынан, массыынаны сокуоннайа суохтук күрэтии түбэлтэлэрэ баарын өйдүөххэ наада, үксүн итинник күрэтиини итирик туруктаах дьон оҥороллор, онно түмүгэ үксүгэр биир буолар: суолга саахал оҥороллор, массыынаны алдьаталлар. Уоруу оҥоһуллубутун биллэххитинэ, тутатына "02" төлөппүөн нүөмэринэн полицияҕа тыллаанг, массыынаҕа чугаһааманг, тугу да тыытыманг, атын суол-иис хаалбыт буоллаҕына, ол суолу өйдөөн көрө сатааг, следственнай оперативнай бөлөх кэлиэр диэри быһылаан буолбут миэстэтин хаалларан барыманг.

Физическай уонна юридическай сирэйдэр малгытын-салгытын харыстааһынҥыт бэйэҕит илиигитигэр буоларын өйдөөҥ, бас билэр малгытын бэйдиэ күрүөтэ-хаһаата суох сиргэ харайыманг, хатыыр тэриллэргэ харчыгытын харыһыйыманг, түннүктэри-үөлэстэри, ааннары саба, бүрүйэ, кытаанах хатыырдарынан хатыы сылдьыҥ диэн этэбит.

Е.С. СЕМЕНОВ,
Россия ИДьМ Ньурба оройуонунааҕы отделын силиэстийэлиир отделениетын старшай силиэстийэлээччитэ, юстиция капитана.

— Специалист сүбэтэ —

Алимены төлүүр туһунан сөбүлэһии

Бу биһиги Горнай улууспутугар ийэлэр оҕолоругар ылыахтаах алименнарын суутунан быһаартаран төлөтөллөрүн ордороллор. Ол гынан баран, суукка алимены төлөтөр туһунан дьыалалара төһө да кыайбытын иһин, чэпчэки кыайыы икки өрүттээх: толорор лиискэ (исполнительный лист) ыйыллыбыт алимент суумата оҕону иитэргэ-таҥыннарарга тиийимиэн сөп. Олох көрдөрөрүнэн, алимены төлүүртэн аҕалар материальнай балаһыанньалара уустугунан сибээстээн куотунар буолбатахтар - оҕолоругар харчынан өйөбүлү оҥороллоро кинилэр үгүстэрин үптэрин көҕүрэппэт, кыахтаах дьон эрээри, төлүөхтэрин баҕарбаттар.

Күүстээх аҥаар сорох бэрэстибиитэллэрин өйдүөххэ сөп. Ботуччу харчы төлөнөр түбэлтэтигэр аҕалар (сороҕор төрүөтэ суох буолбатах) төлүүр харчыбыт оҕо аһыгар-таҥаһыгар, иитиитигэр уонна үөрэҕэр буолбакка, арахсыбыт дьахтар көҥүллүк, дэлэгэйдик олороругар барыа диэн сэрэхэдийэллэр. Оҕо ийэтиттэн харчы туохха тутуллубутун туһунан отчуоту ирдээн ылар кыаллыбат. Алимены кэмиттэн кэмигэр төлүүртэн куотунуу биир биричиинэтэ манна сытар, оннооҕор бастаан үтүө суобастаахтык төлөөн испит дьон, хайа эрэ кэм аастаҕына, алимент төлөбүрүн кыччата сатыыллара баар суол.

Маннык табыгаһа суох балаһыанньаттан тахсар суол биир - икки өттүттэн кэпсэтиинэн, сүбэнэн быһаарсыы.

Оҕоҕо алимены төлүүр туһунан боппуруоһу суукка тиийбэккэ эрэ быһаарыахха сөп. Манна оҕо төрөппүттэрэ иккиэн алимент кээмэйин, төлөнөр усулуобуйатын уонна бэрээдэгин туһунан бэйэ икки ардыгар сүбэлэһэллэр, дуогабардаһаллар, ол туһунан суругунан сөбүлэһии түһэрсэллэр (соглашение об уплате алиментов) уонна нотариуска мэктиэлэтэллэр. Бу ирдэбил "Дьиэ кэргэн кодексатыгар" 16 балаһатыгар ыйылла сылдьар.

Сөбүлэһии усулуобуйатыгар оҕо үөрэҕин, медицинскай хаачыллыытын, сынньалаҥын, о.д.а. наадатын (компьютер, планшет) төлүүр туһунан боппуруоһу быһаарсыахха сөп.

Алимены төлүүр туһунан сөбүлэһиини нотариуска бигэргэтиэххэ наада. Ол кэнниттэн сөбүлэһии хайаан да толоруллуохтаах документ күүстэнэр, ол эбэтэр алимены төлөөччү бэйэтин эбээһинэһин толорортон куотунар-аккаастанар түбэлтэтигэр, алимеҥҥа эбээһинэһи күүһүнэн толорторор туһугар тутатына судебнай пристав уорганнарыгар сайабылыанньа түһэриэххэ сөп. Бу этиллибит уорган ФЗ "Толорторор үлэ туһунан" олоҕуран үлэтин саҕалыыр уонна күүс өттүнэн иэһи ирдээн ылыан сөп.

Көрөрбүт курдук, сөбүлэһии түһэрсиэн баҕалаахтарга сокуон бэйэлээх бэйэ оҕотун туһугар тыл-тылга киирсэргэ төрөппүттэргэ балайда кыаҕы биэрэр. Ол гынан баран, хомойуох иһин, алимены төлүүргэ сөбүлэһиини түһэрсии ньымата бэрт дэҥҥэ туһаныллар.

Күн бэҕэһээҥҥи диэри биир хаһаайыстыбанан олорбут, уопсай оҕолордоох кэргэнниилэр оҕолоро дьоллоохтук олороллорун, этэҥҥэ буолалларын туһугар биир санааҕа сатаан кэлбэттэрэ, кэлэ да сатаабаттара Сахабыт сиригэр ыал арахсыыта уратылааҕын көрдөрөр.

Биирдэ санаатахха, урукку кэргэнниилэр оҕолоро этэҥҥэ улаатарыгар, үөрэ-көтө сылдьарыгар кырдьык кыһаллар буоллахтарына, бэйэ-бэйэлэригэр кыыһырар, өсөһөр уонна абааһы да көрсөр санааларын хайа эрэ кэмҥэ хам баттаан, бэйэлэрин кытта киһилии кэпсэтэн, быһаарсан барыахтарын сөп этэ дии саныыбын.

Ньурба улууһугар ООЮПН ГАУ “МФЦ РС(Я) ТОСП” киэҥ хабааннаах юридическай боппуруостарга олохтоохторго суругунан уонна утары көрсөн төлөбүрэ суох консультациялары биэрэбит, правовой документуоннары толоруурга көмөлөһөбүт, суукка, былаас органнарыгар эһиги интэриэскитин көмүскүүбүт, государственнай өҥөлөрүнэн туһаныыга консультациялыыбыт. Аадырыспыт: Ньурба к., Ленин уул. 30 №-рэ, 8 (41134) 2-25-02.

Александр СТЕПАНОВ.

– Иһирэх тылынан –

Уол оҕо дьоллоох

Дьол көрдөһө, сырдыкка-кэрэҕэ тардыһа, киэҥ сиргэ сайдаүүнэ. Көрүүтэ уларыйар, санаата саймаарар, билиитэ кэҥиир. Дьэ маннык дойдунан саха дьонугар Дьокуускай куорат буолар. Куоракка ыраахтан-чугастан дьон бөҕө кэлэр, сылдьар, олохсуйар. Улуу Өлүөнэ эбэбит биэрэгэ сылаас, сырдык өйдөбүлүнэн биһирэнэр.

Биир үтүө күн манна Бүлүү түгэҕиттэн үөрэ көрбүт, эрбэҕин үрдүгэр сэттэтэ эргийэр көнө уҥуохтаах, дуоспуруннаах уол оҕо баар буолар. Киин куоракка үлэлиир, олохсуйар толкуйдаах, өссө үрдүк үөрэҕи ылбытын туоһулуур күөх тастаах дипломнаах, онон олоҕун оҥосторго сананар уол. Красноярскайга үөрэнэн инженер-механик дипломнаах Ефим Гаврильев республика киин куоратыгар бэрт судургутук үлэ булан биир улахан коллектив чилиэнэ буолар. Олохтоох промышленность министерствота эдэр инженери икки сыл курдук мебельнэй фабрикаҕа үлэлээбитин кэннэ бырайыактыыр-конструкторскай бюроҕа старшай инженеринэн аныыр. Үөрэхтээх, саҥаны-сонуну буларга, оҥорорго дьулуһар, онон салалта кини үлэтин үрдүктүк сыаналыыр. Эдэр инженери коллектив сөбүлүүр, киһи быһыытынан аламаҕай, сорудаҕы чуолкай толорор, общественнай үлэҕэ активнайдык кыттар, онон партийнай тэрилтэ Ефим Гаврильевы Коммунистическай партия кэккэтигэр киирэригэр сүбэлиир. Партийнай салалта этиитин толкуйдуу түһэн баран ылынар уонна коммунистар ньыгыл кэккэлэригэр киирэр. Киниэхэ саҥаттан-саҥа сорудаҕы биэрэллэр, ардыгар күн устата биир да түгэҥнэ олоро түһэр кыаҕа суох курдук сылдьар. Ефим Никитич инженер быһыытынан билиилээҕин, салайар үлэҕэ дьоҕурдааҕын көрөннөр министерствотыгар производственнай-техническэй отделга кылаабынай механигынан аныыллар. Идэтийбит специалист, научнай-техническэй прогресс сайдыытын сиһилии билэр, өйдүүр, үөрэппит буолан, олохтоох промышленность сайдарыгар сүрүн болҕомтотун уурар, саҥаттан-саҥа массыыналары, оборудованиены, станоктары буланталан, оҥоһуллар бородууксуйа хаачыстыбата тупсарын ситиһэр. Маһынан оҥоһуллубут дьиэ мала, тэрилтэлэргэ аналлаах ыскааптар, гардеробтар атыыга хамаҕатык бараллар. Ити барыта хаачыстыба лаппа тупсубутуттан ситиһиллибитэ. Республика оройуоннарыгар уонна куораттарыгар үлэлиир промкомбинаттар сыллата үрдэтиллибт эбэһээтилистибэлэрин уонна былааннарын аһара толороллоро бэлиэтэнэрэ. Хаһыаттарга, радиоҕа уонна телевидениеҕэ производство бастыҥнарын туһунан үгүстүк суруллар, көрдөрүллэр уонна кэпсэнэр, ити үлэни сатабыллаахтык тэрийииттэн ситиһиллибитэ. Кылаабынай механик Ефим Гаврильев тэрийээччи, салайаччы быһыытынан үммүтэ, сайдыбыта.

Ефим Никитич сыллата үүнэн, сайдан иһэрин республика салалтата бэлиэтии көрбүтэ. Ол курдук кинини оттук промышленноһын министрин солбуйаччынан аныыллар, бу олус эппиэттээх, чахчы тэрийэр, дьаһайар дьоҕургун көрдөрдөххүнэ эрэ сатанара. Оройуоннарга, куораттарга уонна хас биирдии нэһилиэнньэлээх пууннарга оттук маһы, таас чоҕу тиэрдии, хас биирдии котельнай чуолкайдык үлэлиирин ситиһии, дьиэлэргэ итии кэмиттэн кэмигэр баар буоларын хаачыйыы. Бу үлэҕэ Ефим Никитич чахчы дьоҕурдааҕын дакаастаабыта.

Олохтоох промышленноска кадр тиийбэтэ, үлэлиэх айылаах дьону партийнай салалта атын үлэҕэ анаан ыытара. Онон министерство туруорсан Ефим Гаврильевы министри солбуйааччынан төттөрү ылбыттара. Бу кэмҥэ олохтоох промышленность лаппа сайдан, үлэтэ кэҥээн, ону тэҥэ нэһилиэнньэ үчүгэй хаачыстыбалаах малга-салга, сэпкэ-сэбиргэлгэ наадыйыытын хааччыйарга саҥаттан-саҥа соруктар турбуттара. Ол курдук, атах таҥаһын тигии уонна тириттэн оҥоһуллар табаардар, иис комбината араас ассортименнаах күннээҕи олоххо наадалааҕы, дьиэ тэрилин оҥоруу саҥа технологиятын өрөмүөннүүр завод атаҕар турарыгар үлэни-хамнаһы үчүгэйдик билэр, дойду устун сылдьан чиҥ-чаҥ кэпсэтэн, дуогабардаһан үөһэ ааттаммыт тэрилтэлэр оборудованиеларын булан хааччыйыы министри солбуйааччы Ефим Гаврильев күннээҕи кыһалҕата буолбута.

Олохтоох промышленность министрин солбуйааччынан ананаат Ефим Никитич бэрт үгүстүк айаннаабыта. Советскай Союз араас куораттарыгар үлэлиир заводтарга сылдьан наадалаах техниканы атыылаһарга, сакаастыырга дуогабар түһэрсэн эргиллэрэ, итини тэҥэ техниканы тиэйэн аҕалбыттарын кэннэ миэстэтигэр таҥан, онтон олохтоох специалистары үөрэттэрэн, техника бары кыаҕын толору туһанан үлэлиирин олохтуура. Олохтоох промышленность сүһүөҕэр турарыгар үгүс көлөһүнүн тохпута. Олохтоохтор миэстэлэригэр оҥоһуллубут табаары хамаҕатык атыылаһаллара, нэһилиэнньэ үксэ атын сиртэн баран күннээҕи наадатын атыылаһа сатаабата. Ити кэмҥэ сахалыы ойуулаах-мандардаах табаар лаппа элбээбитэ, онон Ефим Никитич бу үтүө өрүккэ кыттыгастааҕын бэлиэтиир тоҕоостоох.

Олох уларыйыытта дьоҥҥосэргэҕэ охсуута үгүс. Систиэмэ уларыйан элбэх тэрилтэ эстэр. Государство үбүгэр-харчытыгоар туругуран үлэлиир тэрилтэлэри сабан баайын-дуолун уҥа-хаҥас, бас-батах ыһыы-тоҕуу, үллэстии саҕаланар. Олохтоох промышленность министерствотын государственнай структура быһыытынан сабан кэбиһэллэр, онон үлэтэ суох буола түһэллэр. Ефим Никитич Гаврильев хайдах үлэһитин, туохха дьоҕурдааҕын билэр буолан атын тэрилтэҕэ ыҥыраллар.

Үлэһит киһини ханна баҕарар билэллэр, сыаналыыллар. Ефим Никитич биир үтүө күн доруобуйа харыстабылын систиэмэтигэр үлэҕэ ыҥырыллан ананар. Кини республика доруобуйаҕа харыстабылын министрин солбуйааччынан - балыыһалары материальнай-техническэй хааччыйыынан дьарыктанар. Биллэрин курдук, балыыһалар таҥаһынан-сабынан уонна техническэй оборудованиенан хааччыллыылара быстар мөлтөҕө. Сырыыны кыайар, кэпсэтиини сатыыр, күннээҕи олоххо туох наадатын чуолкай быһаарсар киһи кэлэн, быраастар, сиэстэрэлэр үлэлэрэ хайдах эрэ чэпчээбит курдуга, ол да буоллар, быһаарылла илик боппуруос олус элбэҕэ. Ефим Никитич доруобуйа харыстабылын систиэмэтигэр уонтан тахса сыл үлэлээн, хантан саҥа оборудованиены атыылаһары, ханнык фирматтан эми-тому уһаппакка, бириэмэтигэр биэриэхтэрин сиһилии билбитэ, чуолкайдык быһаарсыбыта. Кини үрдүк эппиэттээхтик сыһыаннаһан үлэлиир, онон кэпсэтиитэ бигэ, дуогабар туоларын ирдиир уонна тиэллэн кэлбит барыта кэмиттэн кэмигэр тыырыллан сөптөөх аадырыска тиэрдиллэрин ситиспитэ. Доруобуйа харыстабылыгар билиҥҥи олох дьайыытынан тугу барытын атыылаһан бигэтик киирэн республика үрдүнэн атыы-эргиэн кэҥээбитэ. Бу боппуруоска Ефим Гаврильев кырата суох сыратын ууран үлэлээтэ. Ардыгар дуогабары кэһии, саҥа техника оннугар туттулла сылдьыбыты тиэйэн ыыталлара, эмп хаачыстыбата да, дьайар бириэмэтэ ааспыта да баар буолар, онон ити түгэҥнэ элбэхтик охсуста, айдааны тарта, ол эрээри дойдуга коррупция дьэбинэ быһа сиэбитэ кыайтарбакка сордуурун этинэн-хаанынан, өйүнэн-санаатынан билэ сылдьар.

Ефим Никитич Гаврильев төрөөбут-үөскээбит сирэ-уота Ньурба оройуонун I Дьаархан нэһилиэгэ, ып-ыраас уулаах Марха өрүс кытылыгар тайҕа быыһа. Ийэлээх аҕата холкуостаахтар. Саха ыалыгар үөскээбит өҕө төрөөн испит. Барыта 11, олортон түөрт эрэ тыыннаах ордубут. Дьэкиим тоҕус эрэ саастааҕар аҕата өлөн хаалар, кини киһи буолар баҕата баһыйан оскуолаҕа кыһанан үөрэнэр, холкуоска тугу соруйалларын толорор. Онус кылааһы бүтэрээт да, Ньурбаҕа сопхуоһугар оробуочайдыыр, сытыары сымнаҕас, сырдык санаалаах, туохха барытыгар ылбаҕай, бу ыарахан, бу кирдээх, бу харчыта кыра диэн аккаастаммат, сорудаҕы бириэмэтигэр толорор. Дьоносэргэтэ уолларын сөбүлүүллэр, өссө да сопхуоска үлэлэтиэхтэрин баҕарбыттара да, киһилэрэ үөрэнэ барарынан үлэтиттэн босхолонор. Дьокуускайга кэлэн үөрэххэ киирии экзаменнарын ситиһиилээхтик туттаран Красноярскайга технологическай институкка киирэр. Биэс сыллаах үөрэх биллибэккэ аһар.

Үрдүк үөрэхтээх уол Ефим Гаврильев Дьокуускайга кэлэн олохсуйар, үлэлиир, ол эрээри суос-соҕотох. Эдэр специалист диэн киниэхэ олороругар кыракый квартира босхоломмутун биэрбиттэр. Үлэ киһитэ мэлдьи бокуойа суох, командировкаҕа үгүстүк сылдьар. Биирдэ барарыгар кини дьиэтигэр доҕоро олоро хаалбыт. Эргиллэн кэлбитэ өссө бэрт сэмэй ып-ырааһынан көрбүт, олус чочуонай кыыс университекка үөрэнэ киирээри экзаменыгар бэлэмнэнэр эбит. Эдэр киһи кыыһы көрөөт сүрэҕэ бөллүгүрээбит, хараҕа ирим-дьирим буолбут, сүһүөҕэ хамсаабыт, хайдах эрэ кини дьиэтиттэн кыыс тахсан барбатыгар баҕара санаабыт.

Дьылҕа хаан ыйааҕа кытаанах. Ефим бэрт сотору бу уҥуоҕунан кыракый кыысчааны ылбылы кууһан сыллаан-ууран ылбыт уонна ыал буолар туһунан кэпсэтэн иккиэн үөрэн-көтөн кынаттаах кэриэтэ чэпчэкитик көтөн-дайан барбыттар. Ол күннэртэн ылата 46 сыл ааһа охсубут да, Ефим ити түгэни бэҕэһээ саҕаламмыт курдук саныыр. Ефим Никитич таптыыр кэргэнин, доҕорун Вератын, Вера Никоновнаны быһаччы "золотой человек" диэн ааттыыр. Гаврильевтар иккитэ оҕолоноллор уонна өссө кыракый балтыларын иитэн үс оҕолоох Дьокуускай куорат биир мааны ыала буолаллар, эбиитин алта сиэннээхтэр. Вера тапталлаах аҕата Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, инбэлиитэ, холхуос, сопхуос биир туруу үлэһитэ Никон Иванович олоҕун тиһэх күннэригэр диэри бэрт сылаастык, сымнаҕастык манна олорбута. Вера Никоновна архыып биир кырдьаҕас үлэһитэ. Кини чиэһинэй, үлэтигэр эппиэттээх, бэрээдэктээх, документуону бэркэ харыстаан тутар.

Ефим Никитич өр сыллаах үтүө суобастаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан "Саха Республикатын доруобуйа харыстабылыгар үтүөлээх үлэһитэ" диэн бочуоттаах үрдүк ааты сугэр. Дьиҥэр, киниэхэ норуот хаһаайыстыбатыгар үтүөлэрин иһин аат-суол иҥэриллиэхтээҕэ кэлин сылларга, уонтан тахса сыл доруобуйа харыстабылын систиэмэтигэр үлэлээбитинэн итинникбочуоттаах аат иҥэриллибит. Кини ханна да үлэлээбитин иһин, үгүс общественнай үлэни толорбута. Ол курдук, профсоюз активиһа, пропагандист, партийнай тэрилтэ сэкиретээрэ, араас хамыыһыйаларга үлэлээн дьон-сэргэ сэҥээриитин, биһирэбилин, махталын билэн кэллэ. Е.Н. Гаврильев төһө да сааһырдар эдэрдии эрчимнээх, толкуйа чуолкай, санаата күүстээх, сырыыны кыайар, күннэтэ билиитин хаҥатар, хаһыаты, сурунаалы ааҕар, телевизор сонунун да көтүппэккэ көрөр-истэр.

Ытыктабыллаах Ефим Никитич, таптыыр Вераҕынаан сааһырдыбыт дии санаабакка үөрэ-көтө өссө уһуннук олоруҥ, доруобай буолуҥ, сиэннэргитин көрө астынан, кырдьары кыйдааҥ диэн баҕа санаабын тиэрдэбин!

Иван БОРИСОВ.

– Чуукаар оскуолатын 100 сылыгар –

Учууталлыыр түөрэҕим түһүүтэ

40 сыл учууталлаабыт сыллардыттан мин ордук Чуукаар оскуолатыгар үлэлээбит кэммин уйаҕастык саныы сылдьабын. Чуукаар оскуолатыгар 1971 сылтан 1979 сылга диэри саха тылын, литературатын учууталынан, онтон дириэктэри иитэр үлэҕэ солбуйаччынан үлэлээбитим.

Чуукаар оскуолатын оҕолорун туһунан, 7-с кылааска Убайаан оскуолатыгар үөрэнэ сылдьан, биология, химия учуутала Василий Николаевич Васильевтан истибитим. Чуукаар оскуолатыгар дириэктэрдээбит, учууталлаабыт киһи истиҥ-иһирэх тылынан Чуукаар оскуолатын үөрэнээччилэрэ үөрэххэ, сырдыкка тардыһалларын, олус үлэһиттэрин, төрөөбүт кыраайы үөрэтэр баай матырыйааллаах музейы тэрийсибиттэрин туһунан кэрэхсэбиллээх кэпсээннэрэ куппар-сүппэр иҥэн хаалбыттар. Кини оҕону иитии-үөрэтии ньыматын баһылаабыт, мындыр, үтүө санаалаах дьиҥнээх уһуйааччы учуутал этэ. Кэлин Арассыыйа оскуолатын үтүөлээх учуутала буолуон буолбута.

Удьуор утумунан бэриллэр баай ийэ куттаах үтүө учууталга үөрэнии, үлэһит буолан баран, итинник дьону кытта бииргэ үлэлээһин учуутал быһыытынан түөрэх түһүүтүгэр улахан суолталааҕын сааһыран баран, дьиҥнээхтик өйдөөтүм.

1971-72 үөрэх сылыгар Чуукаар оскуолатыгар саха тылыгар, литературатыгар учууталынан ананан тахсарбар аан бастакы көрсүбүт киһибинэн оскуола дириэктэрэ Пантелеймон Романович Дарбасов этэ. Кини оскуола төрөөбүт кыраайы үөрэтэр музейын көрдөрбүтэ, сиһилии оскуола үлэтин-хамнаһын билиһиннэрбитэ, үтүө тылынан музейы тэрийбит В.Н. Васильевы ахтыбыта. Пантелеймон Романович ыллыктаах тылынан-өһүнэн, мындыр өйүнэн-санаатынан миэхэ В.Н. Васильевы санаппыта. Үтүө үгэстэрдээх, улахан учууталлардаах оскуолаҕа үлэлиир буолбуппун дуһабынан таайбытым.

Мин учуутал үлэтигэр олохпун аныырбар, дьон тэҥинэн сылдьарбар олук уурбут Чуукаар оскуолатын педколлективыгар улахан махталлаахпын.

Бөлүһүөк дьон курдук олохтон айыллан-уһаарыллан тахсыбыт, инникини, кэскиллээҕи толкуйдаан үлэлиир Учууталлар учууталлара Гаврил Спиридонович Петрову кытта алтыһан ааспытым мин дьолум, соргум эбит. Кини учуутал үлэтигэр бэриниилээх, патриот санаалаах дьиҥнээх хоммуньуус-учуутал этэ.

Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, педагогическай үлэ бэтэрээнэ Алексей Алексеевич Федоров, Арассыыйа үөрэҕириитин туйгуна Михаил Яковлевич Прокопьев курдук уопуттаах учууталлар эдэр учууталларга ис дуһалаарыттан көмөлөһөллөрө, дурдахахха буолаллара.

Арассыыйа үөрэҕириитин туйгуннара: Анна Даниловна Иванова, Анастасия Ивановна Гаврильева, Виктор Алексеевич Алексеев, Аркадий Прокопьевич Николаев, Саргылана Николаевна Олесова. СӨ үөрэҕириитин туйгуннара: Кыппыгыров Валерий Николаевич, Алексеев Яков Сергеевич, бэтэрээн учууталлар: Владимир Николаевич Ефремов, Филипп Константинович Анисимов, Роман Саввич Ласточкин, Евдокия Герасимовна Ласточкина, Клавдия Алексеевна Федорова, Елена Апполоновна Семенова, Елена Михайловна Афанасьева, Парасковья Афанасьевна Егорова үлэлэригэр бэриниилээх улахан педагогтар буолаллардыр билинэбин, бигэргэтэбин. Мин кинилэртэн оҕону иитии-үөрэтии үлэтигэр элбэххэ үөрэммитим.

Оҕолор истиҥ доҕордоро Надежда Ивановна Иванова кылаас таһынан үлэни айымньылаахтык, иитэр хайысхалаан, олоххо тирэҕирэн тэрийэрэ. Кэлин оройуон, өрөспүүбүлүкэ эппиэттээх салайааччытынан үлэлээбитэ, үлэлиир даҕаны.

Арассыыйа үтүөлээх учуутала Василий Николаевич Николаев, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Егор Михайлович Поликарпов туһунан суоллаах-иистээх оройуон, өрөспүүбүлүкэ киэн туттар педагогтара буолаллар, айымньылаах үлэлэрэ суолдьут сулус курдук чаҕылыйаллар.

Билигин эдэр көлүөнэ учууталлар оскуолаларын үрдүк таһымҥа таһаарар иһин туруулаһан үлэлииллэр.

Ити курдук оскуола кэлэктиибэ эдэрдиин-кырдьаҕастыын ситэрсэн, толорсон, дьүөрэлэһэн үүнэргэ-сайдарга, айарга-тутарга сиэрдээх суол тускулун тутуһаллар.

Билиҥҥи кэмҥэ, 21 үйэҕэ, киһи-аймах ситиһиитин, ийэ өйүн, билиитин-көрүүтүн, үөрүйэҕин сааһылыыр, дьүөрэлиир үөрэхтээһин саҥа философиятын үөскэтии ирдэнэр. Онон учууталга кэм ирдэбилэ өссө күүһүрдэ. Үөрэхтээһин ис хоһооно, формата өссө тупсарыллар, саҥардыллар.

Учуутал буолар төлкөм түөрэҕэ Чуукаар оскуолатыгар соргулаахтык түһэн, олоҕум үтүө кэмэ оҕо-аймах олоҕун кытта алтыспытыттан бэйэбин дьоллооҕунан ааҕабын. Махтал!

ПОТАПОВ Семен Акимович,
Арассыыйа
үөрэҕириитин туйгуна,
Учууталлар учууталлара,
СӨ үөрэҕириитин
Бочуоттаах бэтэрээнэ,
Ньурба оройуонун
Бочуоттаах гражданина.

– Редакция ыалдьыта –

"Инникибит эрэллээх буоларыгар кыһаллыаҕын"

Бу күннэргэ Ньурбаҕа "Стерх" страховой хампаанньа генеральнай дириэктэрин страховкаҕа солбуйааччыта А.И. Аммосов кэлэн үлэлиир. Кулун тутар 17 к. эрэдээксийэҕэ кэлэн кэпсэттэ.

- Биһиги сыл түмүгүнэн улуустарынан кэрийэн, ааспыт сыллааҕы үлэни ырытыһар уонна кэлбит сылга былааннары, үлэҕэ өссө тугу киллэриэххэ сөбүн туһунан олохтоох дьаһалталары кытта көрсөн инники үлэбитин торумнуур идэлээхпит, - диир Анатолий Иванович. - Бүлүүгэ уонна Үөһээ Бүлүүгэ сылдьан баран эһиэхэ кэллибит. Улуус баһылыгын кытта көрүстүбүт, мэрияҕа уонна кэккэ тэрилтэлэргэ сырыттыбыт.

"Стерх" хампаанньа страхование эйгэтигэр үлэлээбитэ 10 сыл буолла. Нэһилиэнньэни страховкаҕа хайдах эмэ гынан көҕүлүүр туһунан толкуйдуубут. 7-8 сыл устата мэлдьи акция оҥорон, тыраахтыр, массыына бириистээх, дэнтэн-оһолтон страховкаҕа акциялары ыытан кэллибит. Страховкаммыт дьоннор полистарын нүөмэринэн оонньотон, сыл бүтэһигэр лотерея тэрийэбит. Быйыл 10 сыллаах үбүлүөйбүтүнэн сибэстээн, 2 улахан бириһи туруордубут: омук массыината уонна "Нива". Бириистэр ортолоругар эдэр ыччаттарга анаан, бүтэһик сиэрийэлээх Айфон-төлөпүөннэр, итиэннэ дьиэҕэ-уокка туттуллар элбэх бытовой техникалар бааллар. Бу акциябыт олунньу 1 к. саҕалаан сэтинньи бүтүөр диэри буолар. Бу кэмнэргэ дэнтэн-оһолтон страховкаҕа төлүүр усунуоһа 300 солкуобайтан үөһэ буоллаҕына эбэтэр дьиэтин-уотун страховкалаппыт киһи сүүйүүлээх лотереяҕа кыттар бырааптанар. Урут 1 көрүҥнэ эрэ акцияны оҥороччубут. Билигин дьон дьиэтин-уотун страховкалааһынын көҕүлүүр инниттэн, акцияҕа дьиэ-уот страховкатын эмиэ киллэрдибит. Киһи 100 тыһ. солк. дьиэтин страховкалыыр буоллаҕына, 1000 солк. төлүүр. Оттон 200 тыһ., 300 тыһ. солк. страховкалыыр буоллаҕына, усунуоһун кээмэйэ уларыйар. Дьиэ туругуттан көрөн (мас-таас дьиэ, эргэ-саҥа) сууматыттан 0,8%-тан 1,6% диэри.

Ньурба улууһугар биһиги филиалбыт тэриллибитэ 8 сыл буолла. Үчүгэй үлэлээҕинэн биллэр. Дириэктэринэн Сардаана Васильевна Самсонова 3-с сылын үлэлии сылдьар. Ньурбаҕа страхованиеҕа урут Госстрах саҕаттан бастыыллар этэ. Агеннар үчүгэйдик үлэлииллэр. Галина Григорьевна Барановская диэн биир суперагеннаахпыт. Атын улуустардааҕар Ньурба улууһа үрдүк көрдөрүүлээх. Атын улуустарга, холобура, 20 эҥин киһи дьиэлэриннуоттарын страховкалыыллар. Оттон Ньурба улууһугар 300-тэн тахса киһи дьиэтин-уотун страховкалаан олорор.

Оттон дэнтэн-оһолтон страховкаҕа дьон киириитэ отой мөлтөх. Ньурба улууһун нэһилиэнньэтэ - 25 тыһ. кэриҥэ, 2000-ны кыайбат киһи страховкаланна. Ол иһигэр булгуччулаах страховканан хабыллыбыт дьону: ипотекалаах дьону, сайыҥҥы лаҕырдарга сынньанар оҕолору уонна күрэхтэһиигэ кыттар спортсменнары киллэрэн туран. Бу аҕыйах. Дьиҥ киһи бэйэтин санаатынан, көҥүл өттүнэн дэнтэн-оһолтон страховкаланара сэдэх. Кутталлаах үлэлээх дьон, холобура, ыраах айаҥҥа сылдьар суоппардар страховкаланыахтарын сөп.

Таҥара сэрэҕи таптыыр. Ханна охторбун билэрим буоллар, оппун тэлгэниэм этэ, диэн нуучча өс хоһооно баар. Иннибитигэр хаһан туох күүтэн турара биллибэт. Манньык түбэлтэлэргэ страховкаттан ордук бэйэни сэрэтиниттэн атын туох да суох. Кириисис кэмигэр, мин санаабар, элбэх киһи баайын-дуолун хаҥаттара, эбии ылынара лаппа аччыыра буолуо. Мунньубут баайбытын-дуолбутун чөл хаалларар, ону харыстыыр кэм кэллэ быһыылах. Итиннэ бастакы сөптөөх суолбут - дьиэбитин-уоппутун, бэйэбитин, оҕолорбутун страховкалааһын.

Иллэрээ сыллааҕыта Приморьеҕа улахан халаан уута элбэх дьиэни имири соппута, улахан айдаан тахсыбыта. Бырабыыталыстыба хамыыһыйата кэлэн көрбүтүнэн, 10-ча эрэ дьиэ страховкалаах эбит. Барытын бүддьүөт суотугар чөлүгэр түһэрэн, саҥа дьиэлэри тутан биэрдилэр. Уустук кириисис кэмигэр өссө ити курдук түбэлтэлэр таҕыстахтарына, Бырабыыталыстыба бүддьүөттэн биэрэрэ уустугуран иһиэ буоллаҕа.

РФ Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Дмитрий Медведев Госдумаҕа тохсунньуга чааһынай дьиэлээх дьоннор дьиэлэриннуоттарын страховкатын туһунан сокуон бырайыагын киллэрдэ. Кэнники хаста да уларыйара да буолуо буоллар, бырайыакка манньык этиилэр бааллар. Айылҕа иэдээнэ буолар түбэлтэтигэр, киһи дьиэтэ-уота ууга былдьаннаҕына судаарыстыба булгуччу киһиэхэ көмөлөһүөхтээҕэ биллэр. Бу киһи эрдэ дьиэтин страховкалаппыт буоллаҕына, киниэхэ дьиэни приватизациялаан сыыйа бэйэтин бас билиитигэр ыларын курдук биэрэр. Оттон кини страховката суох буоллаҕына, дьиэни социальнай наймылаһыы быһыытынан биэрэр. Ол эбэтэр судаарыстыба биэрэр дьиэтин чааһынай бас билиитигэр кыайан ылбат. Оннук механизмы оҥордулар. Иккиһинэн, страховката суох дьоҥҥо харчынан көмө суумата аччыахтаах.

Инникитин страховкаланар киһи усунуоһун тарыыбын, баҕар, судаарыстыбаны кытта кыттыһарын курдук бырайыак оҥордохторуна, дьиэни страховкатын усунуоһун суумата кыччыаҕа. Төһөнөн элбэх киһи страховкаланар да, соччонон хомуллар харчы элбиир. Оччоҕо үп резервэтэ үөскээн көмө баар буоларын туһугар сыаллаах-соруктаах сокуон үлэҕэ киирээри турар.

Нэһилиэктэринэн сылдьабыт. Сорукпут - сытыы-хотуу, сүүрэр-көтөр дьону агент курдук оҥостон үлэлэтии. Кинилэр бэйэлэрин нэһилиэктэригэр, холобура, оскуолаҕа киирэр оҕолору, дьиэниуоту страховкалыахтарын сөп. Агентскай дуогабары оҥостоммут, хомуйбут харчыларыттан 20%-нын кинилэргэ хамнас курдук биэрэбит. Манна үлэлээх да дьон киириэхтэрин сөп. Урут агент сулууспата диэн баара, элбэх киһи оннук үлэлиирэ. Дойду үрдүнэн страховка булгуччулаах көрүҥнэрин киллэрэ туралларр. Үлэлэрэ үксэн истэҕин аайы агеннар хамнастара да улаатан иһиэҕэ. Эрдэтинэ биһигини кытта дуогабар түһэрсэн үлэлээн бэйэлэрэ дьоннорун страховкалыы үөрэннэхтэринэ, булгуччулаах страховкалар киирэр кэмнэригэр кинилэр номнуо бэлэм үлэһит буолан көрсөн тоһуйаллалар.

Геннадий АНТОНОВ.

– Үөрэхтээһин –

Рекомендация ыллылар

РФ вузтарын Х Өрөспүүбүлүкэтээҕи предметнэй олимпиадалара кулун тутар 6-16 к.к. Дьокуускайга, Нерюнгрига, Чурапчыга уонна Бүлүүгэ ыытылынна. Саха сирин оскуолаларын выпускниктарын билиилэрин тургуппут үрдүк үөрэх кыһаларын ортолоругар Бауман аат. Москватааҕы техническэй университет, Москватааҕы энергетическэй университет, Сибиирдээҕи федеральнай университет, Санкт-Петербургдааҕы госуниверситет, Ураллааҕы федеральнай университет курдук уо.д.а дойду престижтээх тэрилтэлэрэ бааллар. Онус юбилейнай олимпиадаҕа хайа да сыллааҕар элбэх вуз кытынна. 2015-2016 үөрэх сылын сыаллаах үөрэҕин былааныгар 33 вуз киирдэ.

Үөрэнээччилэр барыта сэттэ предмет - математика, физика, химия, биология, география, обществознание уонна история сорудахтарын толордулар. Кыайыылаахтар сыаллаах үөрэххэ дуогабар түһэрсэргэ рекомендация ыллылар. Бэс ыйын 20-30 к.к., өрөспүүбүлүкэтээҕи тутар хамыыһыйа үлэтин кэмигэр, кинилэр ЕГЭлэрин түмүгүнэн сыаллаах миэстэлэргэ куонкурустаһар бырааабы ыллылар.

Быйылгы предметнэй олимпиада уратылаах: бу сылтан биир сыаллаах миэстэҕэ түөрт абитуриент туттарсар. Ким ЕГЭтин түмүгэ атыттартан үрдүк, ол киирэр. Маннык инициативаны, сыаллаах миэстэлэр туолбакка хаалыыларын таһаарбат инниттэн, СӨ профүөрэхтээһиҥҥэ, каадырдары бэлэмнээһиҥҥэ уонна аттаран туруорууга министиэристибэтэ көтөхпүт. Сыаллаах миэстэҕэ киирэн үөрэнэр студент кэлэрбарар бырайыаһыгар, олорор сирин ороскуотугар компенсациянан туһанар, ый аайы академическай стипендиятыгар эбии төлөбүр олохтонор.

Үөрэх управлениетын **үөрэх хаачыстыбатын мониторинныыр Киинин кыл. специалиһа Мария Антоновна ИГНАТЬЕВА** иһитиннэрбитинэн, Ньурба улууһуттан Бүлүү к. ыытыллыбыт Х Өрөспүүбүлүкэтээҕи предметнэй олимпиадаҕа 12 оскуолаттан 60 үөрэнээччи киирбит. Талан ылбыт вузтарыгар мантан 40 оҕо рекомендация ылбыт. Саамай элбэх сайаапка техническэй уонна медицинскэй идэлэргэ бэриллибит.

Ордук ситиһиилээхтик Ньурбатааҕы техлицей үөрэнээччилэрэ кыттан, 27 оҕоттон 25-тэрэ рекомендация ылбыт. Холобур, лицей 11 "а" кылааһын үөрэнээччилэрэ (кыл. сал. Копылова Г.Т.) Адамов Владик - НГПУ, УРГЮА, ХГАЭП, Григорьева Мотя - ГРПУ им. А.И. Герцена (дошк., нач.), МГПУ, Иванов Егор - МИСиС, РГПУ им. А.И. Герцена, МГПУ, Николаева Варя РГПУ, НГПУ, МГПУ, Павлова Маша, Потапова Диана - УРГЮА (прокуратура, юриспруденция), УРФУ, Таюрская Настя -РГПУ им. А.И. Герцена (дошк., нач., филология) үстүү талбыт специальностарыгар ситиһиилээхтик туттарбыттар. Бу кылаас атын үөрэнээччилэрэ бары биирдии-иккилии специальноска хапсыбыттар.

Ньурба 1 №-дээх оскуолата - 8 кыттааччыттан 4-тэрэ рекомендацияламмыт, 2 №-дээх оск. - 3-тэн 3, Убайаан оск. - 2-ттэн 1, Маалыкай оск. - 4-тэн 2, Күндээдэ оск.- 1-тэн 1, Хатыы оск. - 5-тэн 2, Өҥөлдьө оск. - 3-тэн 2. Оттон Антоновка, Дьаархан, Чаппанда уонна Хорула оскуолаларын үөрэнээччилэрэ ирдэнэр бааллары кыайан ылбатахтар.

Бүлүү регионугар тэриллибит олимпиада программата баай ис хоһоонноохтук ыытыллыбыт. Сынньалаҥ кэмигэр буолбут "Көрдөөх стартарга" Ньурба улууһун хамаандата 2-с миэстэни ылбыт, итиэннэ "Брейн-ринг" күрэҕэр олус көхтөөхтүк кыттыбыт.

Ситиһиилээхтик көмүскээтилэр

Ньурба эрэллэрэ - Дьокуускайга.

"Ньурба эрэлэ" оҕо уопсастыбаннай тэрилтэтин (сал. Афанасьев Н.А.) чилиэннэрэ кулун тутар 12-16 к.к. Дьокуускай куоракка Кэлим оҕо хамсаһынын өрөспүүбүлүкэтээҕи форумугар ситиһиилэнэн кэллилэр. Барыта форумҥа 13 оҕо кытынна.

"Творец добра" социальнай хайысхалаах куонкуруска бэйэлэрин бырайыактарын көмүскээн, Акана оскуолатын үөрэнээччитэ Тартакынов Андрей 1-кы миэстэни, оттон Убайаан оскуолатын үөрэнээччитэ Капитонов Богдан 3-с миэстэни ыллылар.

8-с кылааска үөрэнэр Богдан Убайаан оскуолатын бастыҥ актыбыыстарыттан биирдэстэрэ. Кини "Кыһыҥҥы аралдьытар оҕо былассаакката" бырайыагы толкуйдаан оҥорбут. Бу былассааккатыгар оҕолор кыһын даҕаны, дьиэҕэ олорон хаалбакка, сибиэһэй салгыҥҥа көччүйүөхтэрин, төһө баҕарар оонньуохтарын-көрүлүөхтэрин сөп. Манна муус сыыр, каток, хайыһар суола, бэл, футбол хонуута бааллар. Миэстэтэ да биллэр: Убайаан оскуолатын аттынааҕы киэҥ-куоҥ территория. "Бырайыагым бэлэм. Салгыы сайыннарыахпын, олоххо киллэрэ сатыахпын наада", - диир эдэр ааптар.

Раиса НИКИФОРОВА.

– Мархинский наслежный Совет –

РЕШЕНИЕ РНС №21-03

от 16 марта 2015 года

О внесении изменений в Решение Мархинского наслежного Совета от 10.11.2010 г. №25-02 "О земельном налоге"

В целях освобождения от уплаты земельного налога земельных участков организаций, расходные обязательства которых финансируется за счет бюджета МО "Мархинский наслег", внести следующие изменения и дополнения:

1. пункт 5 изложить в следующей редакции:

"Установить, что от уплаты земельного налога дополнительно к перечню, предусмотренному статьей 395 главы 31 Налогового кодекса РФ, освобождаются:

1) муниципальные учреждения

2) бюджетные учреждения

2) земли, занятые под муниципальными объектами благоустройства ;

3) земли организаций, расходные обязательства которых финансируется за счет бюджета МО "Мархинский наслег;

4) ветераны ВОВ, вдовы ветеранов ВОВ;

5) ветераны тыла.

2 Настоящее Решение вступает в силу не ранее, чем по истечении месяца со дня его официального опубликования, и действует на правоотношения, возникшие с 01 января 2014 года.

Опубликовать настоящее Решение в газете "Ньурба".

Председатель наслежного Совета А.Н.СТЕПАНОВ.

НОВОСИБИРСКИЙ ЦЕНТР ЗДОРОВЬЯ

29-30 марта в Нюрбе

Проводит полное компьютерное тестирование и оценку состояния здоровья:

- Причины аллергических реакций; аллергены;
- Паразитозы;
- Определение склонности к развитию онкозаболеваний на ранних этапах.

Оценка нарушений по:

- Сердечно-сосудистая системе;
- Бронхо-легочной системе;
- Гормональной системе;
- Костно-мышечная система (суставы, позвоночник);
- Состояние головного мозга;
- Желудочно-кишечный тракт (желудок, печень, поджелудочная железа, кишечник);
- Мочеполовая система.

Прием ведет врач общей практики Попов Р.Г. Общаясь со специалистом, вы получите консультацию по всем вопросам Вашего здоровья

Дети - с 1 года. Рекомендации.

ПЕНСИОНЕРАМ и ДЕТЯМ СКИДКИ!

www.sunny.nsk.ru

Запись по телефону: 8-913-946-04-71.

О возможных противопоказаниях можно проконсультироваться со специалистом.

Лицензия № 0375/2010 от 01.09.2010 г.

– Тус санаа –

Ньурбалар бааргыт дуо?!

СӨ Бырабыыталыстыбатын ситэриилээх уорганнарын 2014 с. үлэтин туһунан отчуоту истэн баран оройуоммут, куораппыт өр сылларга кыаллыбатах боппуруостарыгар тус санааларбын үллэстэбин.

Ньурба аэропордун көтөр-түһэр балаһатын оҥоруу: МИ-6 вертолет командира Иванов Семен Семенович, ССРС Верховнай Сэбиэтин депутатынан талыллыбыт кэмигэр Москваҕа туруорсан харчы-үп көрүллүбүтүн, ол кэмнээҕи ССКП обкомун сэкирэтээрэ Чиряев Г.И. Бүлүү куоратын аэропордун балаһатын оҥотторбута. Онтон кыһыйан Иванов С.С. бэл ытыы сыһар этэ. Онон бу балаһаны оҥоро сатаабыттара ыраатта. Хас быыбар аайы бу боппуруос турар да, оннуттан хамсыы илик. Пассажир аҕыйах, кыһын таксинан сылдьыы элбиир диэн, билигин Украинаҕа, Крымҥа сигэнниллэр.

Алмаас булуллан, түргэнник хостуурга электроэнергия наадата тирээбитэ. Икки вариант баарын анал хамыыһыйа көрүүтэ буолбута. Бастакыта - олохтоох таас чоҕу туһанан тепловой электростанциялары туттуу; иккиһэ - Бүлүү өрүскэ ГЭҺ-и тутуу. ГЭС вариана хоппута. Тепловой электростанциялары оҥороохун варианын көмүскүү, этэ сатаабыт учуонай, бараары туран: "Сахалар кэлин кэмсиниэххит, салалтаҕыт уһуну-киэҥи толкуйдаабат эбит", - диэбиттээх. Бүлүү ГЭҺ-ин 3-с уочарата тутуллар-ыгар: "Дьиэҕитин уот ситиминэн эрэ сылытыаххыт, мас-чох оттукка тутуллубат буолуоҕа, салгыны буортулааһын тохтуоҕа, үүнэр маскытын мэнээк кэрдии-туттуу лаппа аҕыйыаҕа", - диэн кулгаахпытын минньиппиттэрэ. Үлэҕэ киирээтин кытта үрдүк күүрүүлээх уоту Сунтааргa диэри аҕалаат, Уаров, Акимов, Иванов Клим (бары сунтаардар) олор айахтарын бүөлээт, урукку Бэрэсидьиэн Штыров В.А. көмөтүнэн соҕуруу ыыттылар. Хорулалар, маалыкайдар "Накыыҥҥа барар линияттан туһаныахпыт" диэбиттэрэ тылга эрэ хаалла. Хорулалар өссө куорат буолуохпут диэн ыра санааламмыттара. Онон үрдүк күүрүүлээх уот ситимэ хаһан кэлэрэ эмиэ биллибэт. 60-70 сылларга специальнай механизированнай колонналар үгүс үрэхтэри, өрүстэри уҥуордаан, түҥ ойуурдары тоҕо солоон, остуолба туруортаан "Ильич лаампаларын" хас дэриэбинэ ахсын сандаардыбыттарын умнубаппыт. Дьэ, кылгас кэмҥэ балысханнаах үлэ ыытыллыбыта. Билигин ол просекалар кытыыларынан саҥа линия тардыллан уоппут кэлиитэ кыра дьону көөчүктүүр курдук онон-манан эрэннэрбитэ буолан уһаатар-уһаан иһэр.

Айылҕа гаһын туһаныы туһунан түһээн да көрбөт буоллубут. Үөһээ-Бүлүүттэн Ньурбаҕа диэри гаас турбатын тардыы үбэороскуота элбэҕинэн ким да сананан көрбөт. Хороттон Үөдэйгэ дылы хас килэмиэтир ырааҕый - ону ханнык да хампаанньа уйунан ылсыбат, ити бэтэрээнэн соҕус эттэххэ.

Улуу Кыайыы 70 сылын көрсөөрү үлэхамнас тэтимнээхтик баран иһэр. Ол эрээри 1970-80 сс. аан бастаан сэрии кыттыылаахтара Арҕаа Европа дойдуларынан сылдьан кэлэн баран ытаспыттарын умнубаппыт. Тоҕо диэтэххэ уоттаах сэрии урусхалламмыт куораттарын, дэриэбинэлэрин киһи олороругар табыгастаахтык, өссө ордук тупсаран-киэргэтэн туппуттарын, олохторо-дьаһахтара чыҥха атынын дьиэлэригэр сылдьан тутан-хабан, көрөн-истэн кэлбиттэрэ уонна оһохтоох тымныы дьиэлэрин, бүппэт-хомуллубат бөхтөрүн, ууга-хаарга барар сирдэрин-уоттарын, тупсан испэт олохторун санаан, сүөм түһэн ол ытаспыттара. Аҕа дойдуларын, Арҕаа Европа араас государстволарын фашистартан босхолообут албан аатталаах буойуттарбыт билигин ахсааннара тарбахха эрэ ааҕыллаллар.

Буруйдаах буруйа диэн туохханый?

Урут 4-5 сыл устата үксүн үөһэттэн ананан үлэлиир холкуос бэрэссэдээтэллэрэ, сопхуос дириэктэрдэрэ, араас тэрилтэ салайааччылара, райком, обком сэкирэтээрдэрэ, бырабыыталыстыба миниистирдэрэ, өрөспүүбүлүкэ баһылыктара бу кэлин быыбарынан талыллан үлэлиир кэмнэригэр үрдүнэн-аннынан үлэлээбитэ буолалларын охсуута билигин даҕаны ааһа илик.

Дьон-норуот өйүгэр-санаатыгар ким үтүөнү-кэскиллээҕи оҥорбута, туттарбыта, сыратын-сылбатын ууран үлэлээбитэ-хамсаабыта эрэ хаалар. Сыллар, хонуктар да ааспыттар, астына-махтана кэпсииллэр, онтон үгүстэри санаабаттар даҕаны.

Барытыгар "тиийбэт тирии, тарпат тараһа" буолан олоробут. Сыана үрдүүр, үпхарчы суох диэнинэн хаххаланан үлэлээбитэ-хамнаабыта буолабыт. От син биир оттонуо, ыһыы барыа, онтон да атын үлэлэр тохтооботтор, арай манна дьону көҕүлүүргэ, тардарга сөптөөх аныгы ньымалары туттуу, үлэни чэпчэтээһин, үбү-харчыны аттарыы наһаа бытааннык, мөлтөхтүк барар.

Холобур, саас аайы мууһу эрбэтии соччо өйдөммөт. Муус хамсыыр, устар. Арай биир үрдүк сололоох киһи Арассыыйаттан үп көрүллүбүтүн туһана сатыыбыт, ол иһин итинник халы-маарги да буоллар, үлэ ыытыллар диэн эппиэттээн кэлин халаан уута ылбыт дьонугар бэриллибэккэ ити курдук ол үп туһата суохха ороскуоттанар. Онно тииһиммит да дьоннор бааллара чуолкай. Онтон халаан уутугар эмсэҕэлээбиттэргэ көмө харчы уһаан-тэнийэн кэлэрэ туспа тойук.

Ааспыт үтүө кэмнэргэ икки аһынанүөлүнэн хааччыйар Райпотребсоюзтаах, ОРС-таах, Амакинскай экспедиция базалаах, вертолетнай площадкалаах, элбэх самолеттардаах аэропортаах, тыһыынчанан туонна таһаҕаһы тиэйэр кыахтаах өрүс бириистэннээх буолан атын оройуоннартан балачча чорбойор этибит. Билигин А.С. Пушкин "Балыксыт уонна кыһыл көмүс балыкчаан" остуоруйатыгар баар эмээхсин алдьаммыт харыытатын көрөн олороругар дылы буоллубут. Ыаллыы улуустарбыт тэтимнэрэ, сайдыылара норуот хаһаайыстыбатын сорох сүрүн көрүҥнэригэр балачча ситиһиилэнэн эрэллэрин көрөбүт, истэбит.

"Ньурбалар бааргыт дуо?!" - диэн ааспыт үйэ 60-80 сылларыгар сыраларын биэрэн үлэлээбит аҕа саастаах көлүөнэ хаһыытыан эрэ баҕарар...

Өрөспүүбүлүкэҕэ, Сойууска биллэр отчуттардаах, үрдүк үүнүүнү ситиһэр оҕуруотчуттардаах, ыччат сүөһүнү төлөһүтүүгэ үрдүк көрдөрүүлээх үлэһиттэрдээх, биирдии ынахтан 3-4 тыһыынча лиитэрэ үүтү ыыр ыанньыксыттардаах, биир да төбөнү энчирэппэт бостууктардаах, чулуу учууталлардаах, үрдүкү былааска үтүө-мааны биллэр тойоннордоох, култуура эйгэтин бастыҥ үлэлээх дьоннордоох, алмааһы, сир баайын арыйбыт геологтардаах, биир да аварията суох көппүт летчиктардаах, рекордары олохтообут, хастыы да төгүл чемпионнаабыт спортсменнардаах, үлэни-хамнаһы бэйэлэрин холобурдарынан көҕүлүүр, саҥаны-сонуну бастакынан ылсыһан олохтуур сатабыллаах салайааччылардаах уонна үгүс "үлэ - дьол, үлэ киһини киэргэтэр", - диэн өйдөөх-санаалаах оройуон бары нэһилиэктэригэр, тэрилтэлэригэр атын дьону бэйэлэрин тула түмэ тардар, үлэҕэ-хамнаска көрөн турбакка көҕүлүүр кыахтаах, киэн туттар, тумус буолар дьоннордоох этибит дии. Дьэ, кыһыылаах...

ЕГОРОВ В.И.,
Ньурба куоратын олохтооҕо.

– Улуу Кыайыы 70 сыла –

Кыайыыны уһансыбыттара

Улуу Кыайыы күнэ чугаһаатаҕына, аҕабын, ийэбин, таайбын санаан кэлэбин, кинилэр олорон ааспыт олохторо, үлэлэрэ-хамнастара, ыал быһыытынан, киһи быһыытынан холобур буолар дьон этилэр.

Кинилэр инчэҕэй тирбэҕэ быстыбатынан, аас-туор олоҕу эттэринэн-хааннарынан билэн Кыайыы күнүн көрсүбүттэрэ. Кинилэр үөлээннээхтэрэ, бииргэ үлэлээбит, улааппыт доҕотторо билигин олох да суохтар. Бу дьоннор бары утуйар ууларын умнан, түүннэри-күнүстэри аччык сылдьан, күүстээх үлэҕэ сылдьыыбыттара. Ол эрэн киэҥ-дэлэгэй өйдөөх-санаалаах, оттомноох ылыннарыылаах тыллаах-өстөөх, үлэни эрэ өрө тутан олох олорон аастахтара, хас биирдиилэрин туһунан улахан сэһэни суруйуохха сөбө.

Дьонум хайдах олоҕу олорон ааспыттарын сороҕун бэйэлэрин кэпсээннэриттэн, сороҕун бэйэм өйдөөн хаалбыт түгэннэрбиттэн, билигин сааһыран олорон, өйдөөн кэлэбин. Нуучча остуоруйатыгар курдук, Уйбааннаах Маарыйа Мэппэгэр түбэтигэр биир сайылыкка оонньоон, улаатан, сүрэхтэринэн сөбүлэһэн ыал буолбуттар. Эдэр ыал сүөһү үлэтигэр фермаҕа үлэлииллэр, икки бастакы көмүс чыычаахтара - уоллаах кыыс оҕолор - хаамар буолан бараннар ыалдьан өлбүттэр. Оҕолоругар өлүүлээх, сүрэх баастаах буоланнар, үһүс оҕо уол төрөөбүтүн Уйбаан диэн ааттыыллар.

Кинилэргэ маҥан аттаах, сири-дойдуну кэрийэн дьоннору эмтиир көрбүөччү, үтүө санаалаах отоһут эдьиий Настаа сылдьыбытыгар ийэм оҕотун көрдөрбүт, ону кини оһох күлүн оҕо сүүһүгэр аҕаабыт уонна эппит: "Тоҕойуом, оҕоҕун үчүгэйдик көр, этэҥҥэ сытыыһы, бөхххүн-сыыскын көтөҕүүһү" диэбитин куруук махтанан кэпсиирэ.

Аҕам биир сайын 3 түүннээх күн муннунан хаана баран, ыксаан сыппыт. Ийэм олус куттаммыт, "өлөрө буолуо" диэн санаабыттар. Күтүөппүт Лебедев Иван Васильевич ыҥыырдаах атынан Аканаҕа баран саха эмчитэ Арсыыннаах диэн киһини аҕалбыт, кини хаана барарын тохтоппут, "кыратык хойутаабытым буоллар, өлүөхтээх эбит" диэбит.

1941 сыллаахха Мэппэгэртэн эдэр, үлэни кыайар-хотор дьоннорго бэбиэскэ кэлэн, Ньурбаҕа атынан киирэллэрэ. Ийэм аҕабын кытта мэҥэстэн, кыракый уолчаннарын илдьэ, ыһык лэппиэскэлээх, атаара киирсэр. Аҕам биирдэ эмиэ табаарыһынаан Ньурбаҕа ыҥырыллан киирэн испиттэр, суолга айаннаан иһэн: "Уйбаан, сэриигэ баран таах өлүөхпут, сэрии уһуннук барыаҕа, онон тыаҕа күрүөххэ, бултаан аһаан сылдьыахпыт, сэрии бүттэҕинэ киириэхпит", - диэбитин сөбүлэспэтэх. Аҕам эппит: "Кэбис, доҕор, сатамматы саҥарыма, кэргэттэрбитин сүгүн олордуохтара суоҕа". "Күрүөххэ" диэбит табаарыһа сэриигэ баран, тыыннаах эргиллэн кэлбитэ, кырдьан олорон көрсүһэн, ити туһунан ахтыһан ааһаллара.

Доруобуйатынан сыыйыллан, аҕам дойдутугар ферма сэбиэдиссэйинэн, бостуугунан, от тиэйээччинэн, болуотунньугунан, кадровай булчутунан үлэлээбитэ. Сэрии бара турарынан, тыылга үлэ-хамнас "байыаннай балаһыанньа" быһыытынан ыйытык, эппиэтинэс кытаанаҕа, хабыр соҕуһа. Бу сылларга холкуостаахтар дохуот диэни үллэстибэккэ аччыктааһын, хоргуйан өлүү да баара. Дьонум барахсаттар "фермаҕа үлэлээн тыыннаах хаалбыппыт" диэн кэпсииллэрэ. Ийэм ыанньыксыт үлэтигэр түргэн-тарҕан, ыраас-чэбэр, кыайыылаах үлэһитинэн биллэрэ, хотоҥҥо кини этэрбэһэ, халаата ханан да ынах сааҕа, кир сыстыбатын дьүөгэлэрэ сөҕөллөрө. Маайа хомус тардарын, окко сылдьан сынньанар кэмнэригэр кыталык көтөр туһунан хоһуйан ыллыырын истэллэрэ:

Кылдьыылардаах харахтаах,
Кырыылардаах тумустаах,
Кырааскалаах атахтаах,
Кыҥкынастай куоластаах
Эрийик көмүс эрбийэлээх,
Кырыйык көмүс кынаттаах,
Күтүү көмүс куорсуннаах.

Эдэр эрдэҕиттэн туос иһити тигэн олоххо-дьаһахха туттарга, арыт чэйгэ, табахха, бурдукка атастаһарга анаан тигэрэ. Кини тикпит иһиттэрэ тас көстүүлэринэн эрэ олус кэрэ буолбаккалар, тигиилэрэ бөҕөтүнэн, үйэлээҕинэн аатыраллара. Ийэм туос иһиттэри сиэл, кыл ситиилэринэн, иҥнэҕэ иҥиир сабынан хатан тигэрэ.

Билигин биһиэхэ оҕолоругар ийэм тикпит хаппахтаах кыра малга аналлаах уонна иистэнэр тэрили угар эмиэ хаппахтаах 4 иһит баар. 40-ча сыл анараа өттүгэр тигиллибит эрээрилэр саҥа курдук сылдьаллар, ийэм кэриэһин курдук көрөн, харыстаан көрө сылдьабыт.

Аҕам ийэбэр көмөлөһөн туос хастыыр идэлээҕэ, сайын бэс ыйын саҥатыгар, хатыҥ сэбирдэҕэ собо тылын саҕа буоллаҕына, ийэ айылҕаны уйгуурдубакка, айдаарбакка сылдьан хатыҥнаах чараҥҥа туостуура. Иһитигэр барар модьуларын үөл талаҕы аҕалан, тас хаҕын устан, синньэтэн нарылыы түһэн баран, иэҕэн кэбиһэрэ.

Дьоммут кыһыннары-сайыннары фермаҕа үлэлиир буоланнар, оскуолаҕа үөрэнэрбитигэр убайбын интернакка ылбаттар этэ, "үс туруу үлэһит дьонноохтор" диэн, мин 3 ыалга көһөн дьиэлэнэн кыра кылаастарга олорон үөрэммитим. Билигин санаан көрдөххө, дьоннорбут ыалга хайдах кэпсэтэн, тугу биэрэн олордон үөрэттэрбиттэрин таайан эрэ көрүөххэ сөп курдук. Араада, дохуот эттэриттэн биэрэллэрэ эбитэ дуу, эбэтэр ойуурдан кураанах далгычыак мас кэрдэн киллэрэн биэрэллэрэ буолуо.

Убайым ферматтан сылдьан үөрэнэрэ, 9-10 кылаастарга үөрэнэ сылдьан "Бөргөмдө" ферматыттан икки сыарҕалаах атынан дэриэбинэҕэ бэрэбинэ тиэйэн киллэрэрэ, киэһэ үөрэҕин кэнниттэн төттөрү илдьэрэ, уопсайа 120 устуука бэрэбинэни таспыта. Оскуоланы бүтэрэн баран, Егоров Степан Иванович улахан уус киһи көмөлөһөн, 1960 сыллар диэки Хатыҥ-Сыһыы дэриэбинэтигэр 2 хостоох, 11 миэтэрэ уһуннаах, 5 миэтэрэ туоралаах, 9 түннүктээх, күүлэлээх, тула олбуордаах дьиэлэммиппит. Хаптаһын көстүбэккэ, 3 сыл сарайа суох олорбуппут, сайын самыыр хотон эрэйдэммиппит. Дьонум кырдьар саастарыгар бас билэр "ат эккирэтэр" ыраас, сырдык дьиэлэнэн, нус-бааччы олорон, сааһыран баран үһүөн бу орто дойдуттан утуу-субуу барбыттара. Дэлэҕэ даҕаны, ийэм ыараханнык ыалдьа сытан, убайым хоту оройуоҥҥа үлэлии сырыттаҕына, "мантан ордук хайдах гыныай, убайгытын олох саҥарбат буолуҥ" диэбитэ. Убайым хоту дойдуттан куруук суруйара, кэһии сүгэн кэлэрэ, ийэм олус үөрэрэ, уолунан киэн туттан сылдьыбыт ыалдьыттарга кэпсиирэ.

Аҕам сэрии саҕана Ньурбаҕа киирэр Суптурҕан, Улуу Сыһыы суолларын оҥоруутугар кыайыылаах үлэһит буолан, нэһилиэктэн талыллан үлэлээбит, Бүлүү өрүс уҥуор туберкулезнай санаторий дьиэлэрин тутуутутар Клиимэн диэн уус киһи салайан, кыра да сыыһа тутуллубутун хат көтүттэрэн саҥаттан оҥороллорун кэпсиирэ. Кыһыҥҥы тымныыга соҕотоҕун 4 миэтэрэ дириҥнээх киэҥ-куоҥ тубсанаторий булууһун хаспыт, ол иһин "Булуус Уйбаан" диэн аатана сылдьыбытын кэпсиир этэ.

Сэрии саҕана 1 сыл курдук Ньурбатааҕы иккис государственнай көһө сылдьар холкуоһунай тыйаатырга аттары көрөөччүнэн сылдьан, Сергей Афанасьевич Зверевы, драма артыыһын Устин Нохсоробу, дириэктэр М.А. Решетниковы, күтүөтүн, балтын Өрүүнэ кэргэнин Егоров Гаврил Даниловиһы артыыһынан араас оруолларга оонньуулларын көрбүтүн сөҕөн-махтайан ахтара, кэнники радионан Сергей Зверев тойуга кэллэҕинэн олус сэргиирэ, тойугунан атыттартан кылыһаҕын кэрэтинэн чахчы чорбойор диэн сыаналыыра. Кырдьан да баран тыйаатырдар спектакллары-гар көтүппэккэ сылдьара.

Ыһыахтарга эдэригэр үөлээннээхтэрин кытта тустарын, кирис быанан тардыһаллар-ын, оһуохай түһүлгэтигэр арахпакка үҥкүүлүүрүн кэпсиирэ. Ыалдьыт, хоноһо да кэллэҕинэ остуолга олорон сэһэргэһэллэрин истэрбин олус сөбүлүүрүм, ону "мэһэйдээмэ, антах бар" диэн үүрбэттэр этэ.

Ферма оҕолоро буолан, кыра эрдэхпиттэн дьоммут үлэҕэ тэҥҥэ илдьэ сылдьаллара. Мин сайын аайы 7 кылаастан 10 ынаҕы илиибинэн ыан ыанньыксытынан оскуоланы бүтэриэхпэр диэри үлэлээн, дьоммор көмө буоларым. Убайым от-мас тиэйиитигэр, тутууга үлэлиирэ.

Дьонум тустарынан нэһилиэк олохтоохторо, бииргэ дьукаах олорбут ыаллара, доҕотторо, көрсүө-сэмэй мааны майгылаах, үтүө санаалаах, чахчы кыайыылаах туруу үлэһит дьон этилэр диэн ахталларыттан дьонум барахсаттар бэйэлэрин тустарынан үтүө өйдөбүлү, ытыктабылы хаалларбыттарыттан үөрэбин. Аҕам, ийэм, таайым 1947 сыллаахха саас Сталин төбөлөөх мэтээлинэн наҕараадаламмыттара өйдөбүнньүк кинигэҕэ сурулла сылдьар.

Дьоннорбут барахсаттар үтүө аттара үйэлэргэ умнуллубакка аатана, ахтылла, удьуордара уһуу, тэнийэ туруохтун...

Ирина Ивановна МОРГУСОВА,
үлэ бэтэрээнэ,
СӨ культууратын туйгуна,
Таркаайы нэһилиэгин
Бочуоттаах олохтооҕо,
Хатыҥ-Сыһыы сэлиэнньэтэ.